Farkas Péter

EXIT

Mert a magyarázat - amennyiben egyáltalán lehetséges -,
lekicsinyiti a történést, felfogható arányokra redukálja
és megfosztja a nyugtalanítótól, ami annyiféle extrémnek a
jellemzője.
(A. J. Dunning: Extreme)

A létezés tere

(prológ) Az Ember, egy napon, elindult a hegyről lefelé. Mert mikoron a felét bejárta terének, a hegyekbe ment, hogy bételjen bölcsességgel, mint a méh, mely szerfölött sok mézet gyűjtött. De csak a feje lett nehéz, a levegője ritka, a vére híg. Undorodott az égtől, a magasságtól, a Nap perzselésétől. Tudta, mi vár rá a völgyben, a kannibálok között, de érezte, ott hamarosan a létezés terének végére ér, és látni akarta végre ezt a vidéket. Mert az elejétől fogva semmit sem tudott megfejteni, remélte, talán az utolsó lépésből visszatekintve megérthet valamit a sorsból. Magánosan szállt le a hegyről, és a fenti világban tett útján töprengett. Följött, mert gyógyítani és gyógyulni akart. Gyógyítani a szellemét, a látását, a tüdejét. Följött, hogy találkozzon az ő unokafívérével és atyafiával, mert azt remélte, talán közösen nevet tudnak adni a névtelennek, a megnevezhetetlennek. Följött, hogy aztán alászállhason, mert szerette az embert. "S én", mondta a szent, merthogy az Ember közben egy erdőbe ért, és hirtelen egy aggastyán állt vele szemközt, "ugyan miért vonultam erdőbe, vadonba? Nemdenem azért, mivelhogy nagyon, de nagyon szerettem az embert? Most Istent szeretem: az embert nem szeretem. Az ember

nékem túlságosan tökéletlen valami. Az emberszeretet megölne engem." Az Ember, persze, csak biccentett. Mert ahány napra virradt, annyiszor volt leöletve. Mit is beszéljen akkor a szeretetről? Tétován előre nyújtotta a kezét, mire a szent felnevetett: "Ajándékot hozol az embernek? És ugyan ki fog hinni neked? Lépteink nagyon is magánosan hallszanak nékik az utcákon. S azonképen, amint éjjel, ágyaikból, ember lépését hallják, jóval napfölkelte előtt: ezt kérdezik maguktól, vajon merre tart a tolvaj? Ne menj az emberekhez és maradj az erdőben! Még jobb, ha az állatokhoz mégy! Miért nem akarsz, példámra, medve lenni a medvék között, madár a madarak között?" Az Ember értetlenül bámulta a szentet. "Azt kérded, mitévő legyél medveként a medvék között, madárként a madarak között? Kövessél engem. Dalokat költök és dalolom őket, és ha dalokat költök, kacagok, sírok és dörmölök; im-így dícsérem istent." Az Ember komoran ingatta a fejét. "Eleget dörmöltél már dalokat? Eleget kacagtad, sírtad az istent, és mostanra elúntad a sok sírást, kacagást, dörmölést, dalolást, és vele együtt elúntad magát az istent? És most már végre a végét akarod látni, mert azt már láttad, mind, ami idáig vezetett?" Az Ember jámboran ráemelte

tekintetét a szentre, és nevettek, ahogy két fiú nevet. Az egyik teli szájjal, a másik üresen, mert nem volt hang a torkában. Némának született, némának született, ott a hegyen.

(*külső zóna)* Az Ember már a Város közelében járhatott, mert egyre magasodtak körülötte a romok. Közöttük föltört, vad, tépett szövettel hálózott, fekete utak, rozsdás ipari vágányok kanyarogtak. A sáros, iszapos pocsolyák néhol gőzölgő tavakká duzzadtak. Tetejükön bebőrösödött, bűzlő lepedék úszott. Az egyik szakaszon, feldölt vastraverzek, földből kitüremkedő betonkoloncok, megdőlt oszlopok között szabályos lagunarendszerek kígyóztak. A hináros nyál néhol összetorlódott, és lassan kavargott tovább, magával sodorva a víz alól ráakadt hordalékot, míg egy sekélyebb részen meg nem feneklett. Egyszercsak arra lett figyelmes, hogy az egyik ilyen szigeten, mintha csak magából a televényből nőtt volna ki, egy összekuporodott alak fekszik. Menet közben megpróbált az alak háta mögé kerülni, de ahogy változtatta az útját, úgy fordult a sziget. Mire egyvonalba kerültek, már látta, hogy egy gyerek tanyázik a szigeten, és a Város felé egyre

több ilyen sziget púposodott ki az áramló mocsárból, rajtuk mindenféle kalyibákkal, csúszó-mászó lelkekkel. Egyszercsak egy kavics repült mögüle a gyerek felé, fölverve a kanális vizét a gyerek orra előtt. A gyerek fölült, és mint egy állat morogni kezdett. Az Ember megfordult, egy vigyorgó, rongyos alak állt mögötte. "Van egy cigarettád, testvér", kérdezte. Az Ember megrázta a fejét. "Az nem jó, testvér. Ha erre jársz, jó, ha van valamid, mert esetleg nem jutsz messzire. Egyre több az ellenőrző pont, és mindenhol vámot kérnek." Az Ember halványan elmosolyodott. "Legalább a gyereknek adjál valamit. Nincs annak sem apja, sem anyja. Mind meghaltak. Nincs senkije a világon. Így aztán útnak indult, és zokogott éjjel-nappal. És mert a földön egy árva lelket sem talált, az égbe akart menni. A Hold oly barátságosan tekintett reá. De ahogy végre odaért, csak egy korhadt rönköt talált. Akkor továbbment a Naphoz. És ahogy odaért, látta, nem más, csak egy fonnyadt napraforgóvirág. Onnét aztán a csillagokhoz ment. Ott meg csak aranyos szúnyogokat talált. Feltűzdelve, ahogy a gyilkos gébics szúrja fel őket a kökény tüskéire. És akkor visszaereszkedett a földre, e romba dőlt kikötőbe. Ezt mesélte. Szóról-szóra, ahogy mondom. Meg

azt, hogy teve volt, aztán meg oroszlán. Mert meggaggyant szegény. Persze nem csoda. Furcsa nyelvjárást beszél, mint aki nem idevaló. Adjál neki valamit, és akkor talán mond többet is", biztatta a másik az Embert, és belegázolt a vízbe. "Gyere csak", mondta. *Az* Ember követte. A gyerek abbahagyta a morgást, nyilván ismerte a másikat. Az eső végigömlött a fején, mosta le róla a sárt, a nyílásaiból szivárgó váladékot. Az Ember fölkapaszkodott a szigetre a másik után, és letanyáztak a gyerekkel szemben. "Hozott neked valamit", mondta a férfi. Az Ember belenyúlt a zsebébe, és odanyújtotta összezárt öklét a gyereknek. A gyerek az ököl alá tolta nyitott tenyerét, és ahogy szétnyílt az Ember ökle, azzal egyidejűleg összezárta a kezét. Az Ember fölállt, és belegázolt a vízbe. A másik nyakig spriccelve a vízet futott utána. "Hé, testvér! Nekem is járna valami! Vezetőd voltam, aztán csak úgy szó nélkül otthagynál?", hadarta, és egyre fenyegetőbben rángatta az Ember kabátját. Az Ember hirtelen megállt, megragadta a másik nyakszirtjét, és csak egy kézzel belenyomta a fejét a mocsárba. A másik lerogyott, egyre hevesebben csápolt két kezével hol a víz alatt, hol fölötte, mint egy mélyből elragadt állat. Aztán az Ember kirántotta a férfi fejét a vízből, fölhúzta az arcával

egy magasságba, és belenézett a még mindig fuldokló szemekbe. Végül ellökte magától a vergődő alakot, és kigyalogolt a vízből.

(előváros) Egyforma, emeletes betonhasábok. Közöttük üres, bűzölgő járatok, sötét alagutak, aknák. A redvedző falakat értelmetlen firkák borítják. A néhol kiöblösödő tereken rozsdás szerelvénycsonkok, padvázak, vakon meredező oszlopok. A terpeszkedő épületek homlokzatán millió apró, hályogos szem. A járdák mellett elszórva kibelezett vagy kiégett autóroncsok. A hordák a házak közötti folyosók, alagutak odvában vagy a tereken gyülekeztek. Közelükben csámpás, leromlott korcsok sompolyogtak. Túrták a szemetet, az ürüléket, acsarkodtak egymásra, az imbolygó árnyakra vagy marakodtak az elhajigált ételmaradékokon, hányadékon. Az épületek nyitott résein át ugató lárma csapott ki az utcára. Az Ember hirtelen sziszegő, morajló sodrásba került. A szinte üres, széles utcát, mintha a föld alól rajzottak volna elő, sötét arcú nők és férfiak lepték el. Félig futva, ajzottan nyomúltak előre. Óbégattak, harsogva röhögtek, durrogtattak, kapdostak egymás felé. Hamarosan a vonásaikat is látni lehetett,

mert elölről vöröses, lobogó fény áradt. Az egyik lakóbunker előtt gyülekeztek. Mire az Ember odaért, már több százan lehettek. Kurjongattak, cigarettáztak, vedeltek, huzogatták magukon a szennyes trikókat, tréningalsókat. Néha az ég felé lökték a kezüket, és teli pofával, érthetetlen rigmusokat skandáltak. Alul-felül dőlt belőlük az embergáz, és ahogy egyre hevesebben ropogott, pattogott, izzott körülöttük a levegő, annál üdvözültebb, idültebb tekintettel meredtek előre. A gyilkolás, a töltekezés, az ürítés társadalmi egységei. Vörös hús. Az Ember előtt egy dagadt monstrum terpeszkedett, szétvetett combokkal. Meztelen derekán vaskos hurkákban hullámzott a fénylő zsír. Mellette egy jóval alacsonyabb férfi állt. Egyik kezében egy üveget tartott, mutató és középső ujja közé egy cigarettát szorítva. Ha megszívta, az üveggel együtt emelte a szájához, és rendszerint mielőtt még kifújta volna a füstöt, az üveget is meghúzta. Másik keze a könyökéig belesüllyedt hátul a nő nadrágjába, és mintha tésztát gyúrna, úgy dagasztotta a fényes szövet alatt rengő húst. A ház homlokzatából egymás után robbantak ki az üvegek, az ablakkeretek megolvadtak. A tömegnek kissé hátrébb kellett húzódnia, annyira fölforrósodott

a levegő. Lassan el is halkultak és megbűvölten bámultak bele a tűzbe, amikor a méteres lángokban álló alsó emeletek alatti kapuból hirtelen egy meztelen, visító alak rontott ki. A tömeg szemvillanás alatt megéledt, és vidám kurjongatással űzni kezdte a látszólag sértetlenül kimenekült gyereket. Úgy próbálták befogni, ahogy az elszabadult csirkét kergetik az udvaron, szétterpesztett lábakkal, kitárt karokkal elé kerülve, a gyerek azonban olyan fürge volt, mint az ördög. Hiába gáncsolták, ugrottak, vetődtek elé, mindig elvétették. A gyerek először szinte belefutott a tömegbe, ott cikázott a lendülő lábak, csápoló kezek között, minthacsak játszani akarna velük, aztán kiszökött az örvénylő tömegből, és eltűnt az átláthatatlan sötétben. Az emberek kissé csalódottan visszafordultak a tűz felé, így nem láthatták, hogy a gyerek fekete alakja, mint egy törékeny árnykép, egyszercsak fölvetült a sötétség mélyén fehéren izzó hold korongjára.

(a híd előtt) A Városba már csak egy hídon lehetett bejutni. Gyalogosokat nem engedtek föl rá, vasút már régóta nem járt a külső szektorokban. Hosszúkás, tartály formájú buszok közlekedtek,

szabálytalan időközönként. A híd mintegy a szárazföld folytatása volt, szintkülönbség nélkül, akár egy végeláthatatlan hosszúságban a víz fölé nyúló móló. Egykor talán a szárazföldről is látni lehetett a Várost, akkor már nem lehetett. A zsúfolt, roskadozó buszok egyszerűen elindultak a víz feletti pályán, és némelykor órák hosszat mentek vagy vesztegeltek a vízsivatag fölött, látszólag minden cél nélkül. Indulás előtt a rendészet bezsúfolta a tömeget az utastérbe. Némelykor külön erre a célra kifejlesztett segédeszközöket használtak, hogy be lehessen zárni az ajtókat. Ha a tartálykocsik elindultak, az érkezésig nem lehetett kinyitni az ajtókat. Az ablakokat kívülről zsíros szenny, belül pedig az emberi kipárolgás sűrű, kenhető lepedéke borította. Szerencsés esetben működött néhány, keskeny tolóablak vagy valamelyik fölfelé nyitható tetőszellőző. Ilyenkor szinte mindenki megérkezett. Az Ember már messziről észlelte, hogy a hídfőhöz közeledik. A partvidék előtti zónát ellepték a várakozó utasok. A romok közé elsősorban a családok húzódtak be, itt védettebb körülmények között vészelhették át a várakozási időt. A szabad térségeken hulladékból, bontásból származó alkalmi kalyibák, sátrak és más tákolmányok között árusok kínálták

a leglehetetlenebb, de a túléléshez elengedhetetlen portékáikat. A közbiztonság kétségtelenül jobb volt, mint a külsőbb kerületekben. A nőket és a gyerekeket ugyan megerőszakolták, a tehetősebbnek látszó utasokat kirabolták, az utasok is gyakran egymás torkának ugrottak, az átkelés azonban nem tűnt kilátástalannak. Ez elsősorban a Városi Közigazgatásnak volt köszönhető, amely ugyan a szárazföldön már sehol sem működött, ebben a zónában azonban a Városból újraszervezték, a beáramlás szabályozása miatt. Az Ember kora este érte el az első ellenőrző pontot. Itt csupán automatikusan őrzött sávokon kellett áthaladni, a felügyelők csak ritkán tűntek föl. Beljebb viszont már rendszeresen járőröztek, folyamatosan pásztázták a térséget széles, zöldes fénnyel, és póznákra szerelt hangszórokon keresztül irányították a tömeget. Egymás testéhez tapadva nyomultak előre, egykedvű, töretlen céltudatossággal, mint a vándorló állatok. Ha egyik-másik fölbukott vagy elragadtak valakit közülük, szinte egy pillanatra sem szakadt meg az áramlás. Botladoztak a csontok, testek, pakkok között, a szerencsétlenül jártak menekültek volna, mert erre kényszerítette őket az ösztön, aztán ügettek tovább vagy viselték a végzetüket. A

személyes ellenőrzés csak a B szektorban kezdődött meg. Az Embert beterelték egy szűk folyosóba, ahol csak egyesével lehetett átjutni az ellenőrző pontokon. A kontrollőrök színjátszón csillámló, sötét szemüveget viseltek. Az első ellenőrző ponton csak a biometrikus adatokat vették föl, a másodikon beszkennelték az egész testet, csupán a harmadik állásnál szólították meg. "Kérem a beléptetési számát", szólította fel minden hangsúly nélkül az egyenruhás. A férfi a beolvasó alá tartotta csuklója belső falát. "Lejárt", mondta az egyenruhás. "Tíz éve hagyta el a Várost." Az Ember bólintott. Az egyenruhás igazított egyet a szemüvegén. "Menjen a 3642-es számú álláshoz. Meg kell ismételnie az izotópos vizsgálatot." Az Ember bólintott, és rátért a 3642-es számú álláshoz vezető folyosóra. Tudta, már csak másnap mehet tovább, noha a vizsgálatokat éjjel-nappal végezték.

(vizsgálat) Mivel az izotópos vizsgálat a regisztrált példány táplálkozási szokásait analizálta, és ennek alapján pontosan meghatározható volt származási, illetve az utolsó évtizedre vonatkozó tartózkodási helye, ebben a szektorban elsősorban a menekültek

zsúfolódtak össze. A nagycsaládok és a rettentő bálák miatt, itt a szokásosnál is nagyobb volt a tülekedés. Maga a vizsgálat rövid ideig tartott, mert csak egy szkenkapun kellett áthaladni, illetve az áthaladási sávon hozzávetőlegesen 5-8 másodpercet állva maradni, amíg egy körbejáró szerkezet minden oldalról beolvasta a testet. A szelektáló eljárások miatt mégis ez volt a leghosszadalmas procedúra. Az emberek többségét ugyanis nem engedték tovább. A továbbhaladást tiltó fény fölvillanásával egyidejűleg bénító fegyverekkel fölszerelt legénység vette körbe a kiszelektált utast. Ha nem tiltakozott, gyorsan elvezették. Ha ellenállt, néhány szakavatott mozdulattal megbénították a mozgás és hangadó szerveit, és elszállították. Ez viszont minden egyes alkalommal torlódást okozott. A kiszelektált utasokat az állás mögötti, emeletes vaskonténerekben tárolták. A zárt konténerek a tartályok alá szerelt görgőkön álltak. Innét vontatták át őket bizonyos időközönként a közeli lagunákban várakozó uszályokra. Az Ember hajnalban került sorra. Az áthaladást automatikus jelzőberendezés szabályozta. Léteztek azonban határesetek vagy az elemző programok számára nem egyértelműen értelmezhető vizsgálati eredmények, ilyenkor ugyanis

egy éles, ezüstösen fehér fény kezdett villogni a kapu tetején, és hamarosan megjelent egy ellenőr. Így történt az Ember esetében is. Az ellenőr kinyitott egy ablakot a kapun és maga elé húzott egy monitort. "Turbánliliom, ligetszépe, dianthus superbus, gleccservíz - csak nem az égből szállt alá?", kérdezte váratlan jóindulattal, de a következő pillanatban újra közömbös, élettelen tekintettel meredt a férfira. "Továbbmehet. Az érvényes beléptetési számot a következő kapunál kapja meg", mondta. Az Ember biccentett és besorolt a számára kijelölt folyosóra.

(buszállomás) A buszokat fogadó rámpákat minden oldalról zárt, magas, vasrudakkal sűrűn megerősített drótkerítés vette körül. Bizonyos időközönként megnyitották az egyik oldalát. A körülbelül két vállszélességű nyílás előtt fölerősődött a közelharc, a beszállítók csak akkor avatkoztak közbe, ha megrekedt valaki a nyílásban. Ilyenkor hosszú, széles szerszámokkal eligazgatták a föl- vagy összeakadt végtagokat, és áttolták a testet a nyíláson. Amikor megtelt a ketrec, lezárták a beszállító kaput, és csak akkor nyitották ki a ketrec elejét,

ha már bent állt a busz. A ketrec kiürítése nyugodtabb körülmények között zajlott, mert tudták az utasok, hogy akármekkora zsúfoltság lesz is a tartály belsejében, akkor is föl kell szállnia mindenkinek. Az utasok körében ilyenkor már egyfajta együttműködés is tapasztalható volt, ösztönösen érezték, hogy a szervezett elhelyezkedés mindannyiuk sorsát elviselhetőbbé teheti. Tudták, akármeddig tart is az átkelés, akármilyen körülmények között és állapotban érkeznek is meg, mindannyian ugyanabban a térben fognak megérkezni. A buszra kapaszkodás közben így egy spontán, villámgyors szelekció alakult ki az utasok között. A gyengének látszó egyedeket előre tuszkolták, az ülőhelyek felé, a többiek pedig, korábbi tapasztalataiktól vagy éppen tapasztalatlanságuktól függően nyomultak a tartály még szabadon lévő üregei felé. A ketrecek méreteit úgy alakították ki, hogy térfogatuk körülbelül megegyezett a buszok belső terének nagyságával, így az állandó zsúfoltság mértékét pusztán az szabályozta, hogy a beléptetők szórakozottságból vagy jóindulatból esetleg a maximális telítettség előtt fejezték be a ketrecek föltöltését.

(átkelés) Az Ember körülbelül az utastér közepén, egy külső ülésen ült. A busz hamarosan elindult. Amennyiben nem történt semmi rendkívüli esemény, körülbelül egy óráig tartott az átkelés. A Városba egy nyílegyenes, kereszteződésmentes pálya vezetett. Csupán a dokkok között kellett kerülgetni a roncsokat, a járhatatlan utcákat, hamarosan azonban feltűntek a sötét lagunák, és ráfordultak a hídra. Az Emberrel szemben két középkorú asszony ült, mindkettő gyereket tartott az ölében. Négy-, ötéves körüliek lehettek, kimerülten, apatikusan támaszkodtak a folyamatosan verítékező asszonyoknak. A szemük nyitva volt, de nem néztek sehova. Mellettük, nekiszorítva az ülések oldalának, férfiak és nők álltak. Nem lehetett megállapítani, hogy kik tartoznak össze, mert mindanyian egyforma, rezzenéstelen, néma arccal meredtek előrefelé. Az Ember kibámult az ablakon, és az éggel egybeolvadó, ólomszínű, mozdulatlan vizet nézte. Az útpálya kissé magasabban vezetett, a híd többi részéből semmit sem lehetett látni, még a korlátokat sem, így olyan volt, mintha magán a végtelen vízen siklanának. Ahogy haladtak, szinte méterről méterre növekedett a hőség, a pára, és fogyott a levegő. Az ablakok valószínűleg nem

működtek, mindenesetre egyiken sem volt semmiféle nyitószerkezet. A tetőn át ugyancsak nem lehetett szellőztetni. Az emberek nyelték az arcukról lecsurgó, szennyes izzadságot, és egyre üvegesedő tekintettel csüngtek a ragacsos kapaszkodórudakon, noha erre alig volt szükség, mert a zsúfoltság miatt egyébként sem tudott volna senki sem elmozdulni talpalatnyi helyéről. Valószínűleg már jóval túl lehettek a híd közepén, amikor megállt a busz. Nem hirtelen vagy szakaszosan, hanem szinte észrevétlenül. Egyszercsak nem ment tovább. Valószínűleg gyakran előfordult ilyen, talán a hirtelen felerősödő, egyéb tipusú forgalom miatt, mindenesetre mindenki változatlanul kifejezéstelen arccal és tekintettel várakozott. A sofőr egy zárt fülkében ült, jellegtelen tányérsapkáját csak bizonyos szögből lehetett néha megpillantani a vezetőállás melletti, széles visszapillantó tükörben. Az Ember a vele szemben ülő két nő arcát figyelte, talán leolvashat róluk valamit, de a vonásaik akkor sem rezdültek, amikor elnémult a motor. Legelőször a gyerekek moccantak meg, forgatták a fejüket, de hamarosan visszasüllyedtek a letargiába. Aztán elöl mintha valamiféle mozgolódás támadt volna, esetleg a sofőrnél érdeklődnek, gondolta az Ember, de

nem hallott semmiféle artikulált emberi hangot. Körülbelül annyi ideje vesztegelhettek már, mint amennyi ideig haladtak, amikor a mellette álló nő felől, felülről, egy egészen rövid, éles, vakkantásszerű hang hallattszott. Az Ember nem akart fölnézni, előbb csak kissé oldalra fordította a tekintetét. A nő egyik kezét látta meg először. Tenyerét rászorította a combjára, ujjaival néha a sötét nadrágját kaparászta. A mutató- és hüvelykujj közötti kanyarulat alól fekete veriték szivárgott ki. Az Ember újra az ablak felé fordult. Az üveg teljesen bepárásodott, a vastag ablakkeret fényes krómnikkel burkolatán azonban észrevette a nő arcának egy részletét. A teljesen tiszta, karcolásmentes tükörben pontosan látta az arcizmok szabályozatlan, apró rángásait, az orrtövében meggyűlő nedveket, a bőrfelület elszíneződését, majd az egyik pupilla hirtelen, szinte a szemgolyóból kiáradó tágulását. Ösztönösen felugrott volna, csillapítva a robbanást, de a lábai beszorultak a szemközt ülők lábai és csomagjai közé, így továbbra is csak az ablak felé bámult, de most már elfordítva a tekintetét a tükröződő kerettől. A nő hörgött, visított, vonaglott felette, dobálta a fejét, rángatta megszorult végtagjait, csapódott, csápolt az egyik húsfaltól a másikig, mintha puszta kézzel

akarná kiásni magát a föld alól, de alig tudott tágulni körülötte a tér. A körülötte állók igyekezték kikerülni a feléjük csapódó végtagokat, egyébként némán tűrték a kitörést. Hamarosan elölről, az utastér közepe felé hullámzani kezdett a tömeg, és közvetlenül a nő előtt kipréselődött a testek közül a tányérsapkás sofőr. Az ővéhez nyúlt, és elővett egy tenyérnyi, dobozszerű szerkezetet. A nő egy pillanatra elnémult, aztán újra kezdte volna, de addigra a szerkezet már a jobb halántékához szorult, amitől végérvényesen elhallgatott. Az Ember közben kiszabadította lábait az ülés alól, és fölhúzódzkodott. A nőt letolták a helyére, és a busz hamarosan újra indult.

(a város) Az utazás egy hangárszerű hodályban ért véget. A kiszállítás zökkenőmentesen zajlott, az utasok ellenőrzés nélkül hagyhatták el a járművet, csak az épület előtti téren kontrollálták szúrópróbaszerűen az érkezőket. Az Embert meglepte a hirtelen köré tornyosuló, urbánus környezet. A mindenfelől villodzó, zuhogó fényben teraszosan emelkedtek a város hullámzó gyűrűi. Az omladozó tornyok, kőkolosszusok, épülettorzók, üres fémvázak éppen úgy lehettek volna

egy félbemaradt metropolisz részei, mint egy gigászi város romjai. Közöttük robajló utak, sikátorok, sátrakkal, pavilonokkal lepett terek. Az útburkolatban lüktető nyílások egyidejűleg nyelték el és lökték ki magukból a tömeget. Az első emeletek magasságában közúti és vasúti pályák kanyarogtak, a tetejükben visítva, csikorogva kigyóztak a sötét, szikrázó szerelvények. Az épületek közötti szurdokok mélyét folyamatosan pásztázták a magasból alávágó, fehér fényű reflektorok. Az emberek vastag fóliák, impregnált vásznak alatt közlekedtek a szakadatlanul ömlő esőben. Mindenki egyforma iramban kígyózott a mozgó vagy álló akadályok között, és ugyan minden rohanásban volt egy irány, mégis fejvesztett, céltalan loholásnak tűnt a mozgásuk. Az Ember átvágott az első téren, amelynek közvetlen szomszédságában az egykori katedrális hajói, mint lakatlan bolygókon zátonyra futott tengeri monstrumok roncsai sötétlettek. A szemben lévő, nyílegyenes, hosszú utcában újra üzemeltek az egymásra zsúfolt, tömött üzletek. Mindenki vonszolt magával valamit, zsákokat, táskákat, dobozokat, bálákat, némelyek kis kocsikat toltak vagy húztak maguk után. A lábak között hajléktalanok, menekültek, kéregetők csúszkáltak a földön,

néhol kóbor állatok is fölbukkantak, fürge, alattomos korcsok. Az utca végén, talán egy medencébe vezetett kútból vagy pedig egy üzemzavar miatt fölszakadt útburkolat alatti csőrendszerből, széles, magas árban tört föl a víz. Az Ember az áradás elől jobbra fordult, és kisietett a központi elosztó térre. Nehezen lehetett átjutni a mindenféle gyanús élelmiszereket kínáló árusok düledező bódéi, sátrai között. A tetejüket borító, lelógó ponyvákról, fóliákról szakadatlanul zuhogott a nehéz víz.

(a mutatványos) A tér közepén, köralakban, nagyobb csődület támadt. Az emberek egykedvűen ácsorogtak az ömlő esőben és a kör belseje felé bámultak. Egy tagbaszakadt, de fürge kikiáltó ügyködött a rögtönzött manézsban. Le-föl vágtázott ajzottan, és széles gesztusokkal magyarázott. "Hölgyeim és Uraim! Nézzék csak a kreatúrát, miképpen az isten vagy a sátán kreálta. Csupán gépezet, pappendekli és órarugó. Micsoda nyomorúság!", hadonászott a nyakukat behúzó, csurgó foltokban összeállt emberek felé. "Vessenek azonban egy pillantást a művészetre! Nézzék csak, ahogyan itt parádézik, délcegen,

aranysújtásos, bojtos kabátban, selyemcsíkos pantallóban, oldalán kis szablyácskával! Le-föl, mint egy nemes! Bókoljál drágaságom, üdvözöld a nagyérdeműt!", rikkantotta a lábai előtt csak úgy szabadon, vidoran masírozó majmocskának, és belefújt egy rövid, csillogó harsonába. "Hölgyeim és Uraim, tisztelt Nagyérdemű, jöjjenek csak bátran közelebb. Felejtsék el isten barmait, ezeket a tökéletlen marionett figurákat. Csupa botladozás, szánalmas rángás, még a vak is látja a zsinórokat. Minden lépésnél ötlábú jambusokban recsegnek, mintha csak a belek harsonáznának. Ő viszont - méghogy állati elme, mert majompofát szabtak rá a konstruktőrök -, maga a tökély! Engedelmével tábornok úr", hajolt le az állathoz, és egy kedves mozdulattal a másik irányba fordította a menetelését. Aztán fölegyenesedett, és szinpadiasan a parádézó állatra mutatott: "Fejben számol, ír, olvas magában, kémiai vécét használ. Tagja számos tudós társaságnak, katedrája van az egyetemen. És mindent előre vagy visszafelé lát. Egyként jósolja meg a jövőt, és mondja fel a múltat. Semmi sem maradhat titok előtte. Tegyék csak próbára!" Hirtelen lehajolt a jószághoz, és mintegy társalgási stílusban kérdezte: "Mondjad csak hercegem, mi jön a most után?" Aztán hirtelen fölegyenesedett,

és gyerekként tapsikolni kezdett: "Jawohl, jawohl, voila hercegem. A *majd*! Micsoda remek, csattanos válasz. Nem igaz, kisasszonyka?", és hirtelen odafordult az első sorban ácsingózó egyik árnyék felé. "Mit dugdos a zsebében? Az öklöcskéjét? És mit dugdos az öklöcskéjében?", hadarta, és megragadta az előtte álló vékonyka kezét. A kisasszonyka zavartan előhúzta öklét a zsebéből. "Ni, egy aranyos kövecske! Csak nem a Napról csente el? Megengedi?", rikkantotta a férfi, még mindig a kezében tartva a másik kezét, majd a magasba lökte összezárt öklét. "Huhh! Micsoda tűz! A teremtés tüze! De mi mocorog itt a mélyben? Miféle élet?", dörögte, és maga elé kapta szétnyíló öklét, amelyből egy eleven, fehér galamb bomlott ki. "Huhh! Majd megrémültem!", kiáltotta, és azzal egy széles ívben elhajította a galambot, de csak egy kő repült ki a kezéből, és nekivágódott az egyik bódé tetejének. A majom közben befejezte a menetelést, és vihogva, vicsorogva ugrabugrált a férfi lábai előtt. "Igaza van, kegyelmes úr, itt a vacsora ideje", hajolt hozzá a mutatványos, és lekapta a majom tökfedőjét. "A professzoroknak és a művészeknek is enniük kell. Legyenek csak bátran bőkezűek", mondta, és kalapozni kezdett a tömegben. Az Ember kihasználta az első

kínálkozó alkalmat, és kisurrant a meglazult csődületben keletkezett szűk, szabad folyosón.

(a leányka) Szinte észrevétlenül, egyik pillanatról a másikra magára maradt. Eltűntek körülötte az emberek, a fények, a zajok, és mintha maguk az épületek is belesüllyedtek volna a lengedező, hínáros sötétségbe. Valójában még mindig ugyanabban a szektorban járt, de mintha hirtelen a színfalak mögé került volna, raktárak, kiszolgáló szerelvények, ellátó és karbantartó egységek közé. Számozott rámpák, konténerek, föld alatti behajtók, fújtató, sziszegő, zakatoló szellőző berendezések, elszívók, az épületek oldalán kígyózó csőrendszerek. Némelyik homályos, barlangszerű nyílásban overallos férfiak vagy tagbaszakadt, kötényes nők cigarettáztak. Az utak ide-oda kanyarogtak, összeszűkültek vagy éppen váratlanul egy érthetelen, funkciótlan térbe torkolltak. Az Ember éppen egy ilyen térre lépett ki, mikor megpillantotta az elmerülten játszadozó fiúcskákat. A környező, alacsony épületek nyílás nélkül, komoran zárultak a kibugyrosodó zsákutcára. Innét-onnan lengedező fény derengett, de nem lehett

megállapítani a fények forrását. Az imbolygó sugarak hol a gyerekeket, hol a fekete, töredezett aszfaltot, hol pedig a fedetlen hulladéktárolókat világította meg. A férfi megállt egy magas vaskonténer árnyékában, és a kergetődző, fel-felkacagó lelkecskéket figyelte. Hatan-heten lehettek, keringtek, meg-megálltak, összedugták a fejüket, aztán újra szétszórodtak, és évődve világítottak tovább kis tükrös, lapos készülékeikkel. A színes, éles fények mint világító rovarok cikáztak a sötétben. Az Ember az egyik ilyen lámpácska sugarában vette észre, hogy a játszadozó kis csoport egyik tagja leányka és nem fiúcska. Éppen a zsákszerűen kiöblösödő tér torkában guggoltak mindannyian, amikor egyszercsak mintha egy láthatatlan jelre mozdultak volna, keringeni kezdtek a leányka körül. Ártatlan kerengésnek látszódott, nem is lehetett érteni az első pillanatokban, hogy miért bénult meg a leányka arca. Az örvénylés egyre gyorsult, majd kicsapott belőle egy hullám, és elragadta a leánykát, vitte, repítette a nagy vaskonténer felé, föl a mély, rettenetes teknőbe. A leányka kapálódzott, csépelt, csápolt, mintha ezer végtagja lett volna, de ezzel csak a fiúcskák kedvét ajzotta. Legalább ötször kellett maguk alá gyűrniük, míg végre rögzíteni tudták

a vékonyka testet. Pillanatok alatt lefejtették róla a ruhácskát, csak úgy fénylett a konténer alja, mintha fehér porcelánnal burkolták volna. A leányka néma volt, vagy egyszerűen csak megnémult, néha ugyan mintha valami sipító sziszegés áradt volna belőle, mint amikor egy tömlőből szökik a levegő. Mozdulni mindenesetre már egyáltalán nem mozdult, csak egy-egy izom, ín rándult meg a bőr alatt. A fiúcskák meg feszegették a végtagjait, nyomkodták, bökdték rövid, meredező kis szarvacskáikkal a lapos mellét, a nyakát, az ajkát, a nagyobbak próbáltak ráfeküdni, keresgéltek, túrkáltak a csupasz lába között, össze-vissza maszatolták a bőrt a testükből kibuggyant híg, cukros színű váladékkal, de éretlen szerszámaikkal nem sokra jutottak. Végül újra mintha csak egy láthatatlan, titkos jelre cselekedtek volna, mindannyian leszálltak a leánykáról, és éppen olyan derűsen, ahogy az Ember először megpillantotta őket, kiszaladtak az utcából. Csak a leányka maradt ott a konténerben, törmelékek és hulladékok között, és szivárgott belőle a félelem. Élettetelen, zselés tekintettel meredt fölfelé a fekete, csillagtalan égbe. Az Ember a konténer oldalánál állt, szinte mellette. De akkor sem léphetett volna hozzá, ha nem választja el őket egymástól a vastag,

rozsdás vasfal, mert nem tartoztak egy térbe. Képtelen volt azonban álmatlan szemeit leszakítani a testről. És akkor a leányka egyszercsak megmozdította a szemét, figyelt, mintha hangokat hallott volna, és lassan az Ember felé fordította az arcát. Ráfüggesztette szelid tekintetét az Emberre, és úgy hallgatta a mesét.

(csillagtallérok) Egy leánykáról szólt, és ennek a kis leánykának nem volt sem apja, sem anyja. Mind meghaltak, s olyan szegényül maradt ezen a világon, hogy még egy házacskája sem volt, ahol lakjék, sem egy ágyacskája, hová lefeküdjék. Nem volt egyebe, csak egy szál ruhácskája vékonyka testén és egy darabka kenyere a kezében. Mit volt, mit nem tenni, nekiment a kis leányka a világnak, hátha megsegíti az Isten. Amint ment, mendegélt a réten, szembe jő vele egy szegényember: "Kisleányka", mondta a szegényember, "adj ennem, mert rettentő éhes vagyok." A kisleányka odanyújtotta a szegényembernek a darab kenyeret, és azt mondta: "Áldja meg néked az Isten." Továbbment a kisleányka, mígnem szembe jő vele egy csupasz, didergő gyermek. "Kisleányka", mondta a gyermek, "add nekem az ingecskédet, mert

menten megvesz az isten hidege." A kisleányka éppen egy sötét rengetegbe ért, gondolta hát, itt úgysem látja senki. És odaadta egy szál ingecskéjét. Most aztán már csakugyan semmije sem volt. Igy állt, álldogált ott, és mert már senkije és semmije sem volt a földön, a sötét égre vetette könyörgőn a tekintetét. És akkor zuhogni kezdtek az égből a fekete csillagok. A kisleányka leroskadt a földre, a rettenetes, bűzös sárba, de ahol földet ért a csupasz teste, a mocsokból egyszercsak tejfehér ingecske lett, méghozzá a legeslegfinomabb gyolcsból. A leányka fürgén belebújt az ingecskébe, teliszedte ölét a lábai elé hullott szénnel, és fölröppent az égre. Ott kibontotta a köténykéjét, és széjjelszórta a fekete csillagokat, amelyek menten felgyulladtak, és beragyogták az egész földet. Az Ember ekkor az égre kapta a tekintetét, így nem láthatta, hogy a leányka hirtelen kitáguló pupillája az egész szívárványhártyát betakarta, és úgy is maradt. Az Ember meglapult a sötétben, és a távoli őrtornyokról fölcsapó, eget kaszaboló fénycsóvákat figyelte. Hamarosan járőrözni kezdtek a néma, földet pásztázó drónok is. Fejére borította a csuklyát, és mint egy gyilkos, kisurrant a térről.

(csontkirakó) Talán a kimerültségtől vagy a szakadatlanul zuhogó áradástól, egyszercsak úgy érezte, hogy elfogy lábai alatt a szilárdság, és talpai már nem a talajt, hanem a vizet tapossák, szinte minden ellenállás nélkül. A teste ettől egyre súlytalanabbá vált, és hamarosan már csak a karjaival kellett enyhe, hullámzó mozulatokat végeznie, hogy ugyan lassan, de egyenletes tempóban haladjon, szinte lebegjen az áramlatban. Mint egy mélyvízi búvár látta a tekintete alatt lomhán tovasikló várost, és a város, e romba dőlt, elsüllyedt kikötő megannyi szerelvényét. Mintha a rögzített tárgyak is elszabadultak volna, úgy úsztak el mellette két oldalt az épületek, acélszerkezetek, vastraverzek. A különböző szerelvények sötét árnyékai nyújtózkodva kúsztak alatta, összefonódva a szinte képlékenyen kígyózó, valószínűtlenül hosszú, világos limuzinokkal. Az átláthatatlan, színjátszó ablküvegekre matricaként kúsztak föl a remegő tükörképek. A fények villódzása is lelassult, a sugarak besűrűsödtek, és mint alvadó láva rétegződtek egymásra. Egy-egy tárgyat, útszakaszt viszont rendkívül élesen lehetett látni. Egy nyitott csőben emelkedő felvonót, egy emelt pályát tartó, merevített acélsodrony ezüstös szövetét, egy széles és magas homlokzat sűrű rácsozatát. A járda burkolatánál

azonban újra elmosódott a kép. A kapualjak, kifosztott árkádok megteltek homályos, rongyos foltokkal, alaktalan, sötét halmokkal. Az Ember megállt, pontosan szemben az egyik ilyen halom előtt. Hirtelen újra felvijjogtak a szirénák, sziszegtek, dörögtek a járművek, csapkodta az eső a ponyvákat, a falakat, az üveglapokat, fölerősödött a mindenfelől áramló, érthetetlen, zagyva beszéd, a fényreklámok esztelen villódzása. A szeméthalom tövében egy férfi ült, hatalmas, nyitott kabátban, szétvetett lábakkal. Mezitláb volt, nadrágszára majdnem a térdéig fölgyűrődött alatta. Tuskószerű lábán megpikkelyesedett a bőr, és éppen olyan fekete, állati karmai voltak a lábujján, mint a kezén. Ezzel tartotta a szája előtt a foszlányos csontokat, amelyeket a szemétből halászott elő. Előbb a lelógó cafatokat rágcsálta, aztán elmélyülten szopogatni kezdte a csontokat. Az Ember hamarosan ugyanolyan elmélyülten bámulta a férfit, ahogyan az foglalatoskodott a hulladékkal. A csontok ugyanis valószínűtlenül kifehéredtek, valóságosan világítottak a sötétben. A férfi, miután végzett az egyikkel, maga elé helyezte a földre, és nekilátott a következő tisztogatásának. Hamarosan jó egy tucat hófehér pálcika gyűlt össze a lábai között. Aztán

kifogyhatott a készlet, mert a férfi már nem túrkált maga mögött, hanem befejezte a lakmározást, és elkezdte kirakni maga előtt, különböző alakzatokban a csontokat. Az Ember önkéntelen kíváncsisággal előbbre lépett. A férfi talán megpillantotta a közeledő árnyékot, mindenesetre fölkapta a fejét, és az Emberre nézett. A tekintetében először megjelenő rémület ellenségessé vált, de kivárt, mint a rajtakapott állat a támadás és a menekülés lehetősége közötti pillanatban, aztán hirtelen idiótán felröhögött, és mintha meg sem szakította volna a csontok rendezését, folytatta a kirakósdit. Az Ember a régi Városkapu romjai felé fordult, és elindult a Kőrút felé. Innét már nem volt messze a Tér.

(a macska) Az ormótlan, ragyás terméskőből emelt Városkapú magában terpeszkedett a téren. Egyik oldalából, magasan az út és villamos pályák fölött, egy teljesen zárt átjáró vezetett az eredetileg felvonulásoknak tervezett út másik oldalán álló, elhagyott épület lapos tetejére. A kapu boltíves árkádja alatt rongyos nyomorultak marakodtak a piacosok által otthagyott ételhulladékon. Az Ember a tér belseje felé kerülve elhaladt a kapu mellett, és balra fordult a Kőrúton. Az útpályák

felöli oldalon zárt üveg és acélketrecek voltak, ebben szállították a föld alá vagy a föld alól az utasokat. A üzletek lármás, zsúfolt portáljai előtt kutyás kéregetők falkában zaklatták az embereket. Az üres, lerobbant boltok kirakatait vagy bedeszkázták, vagy teleragaszgatták plakátokkal, hirdetményekkel. Néhol tenyérnyi vastagon málta le az ázott papír az üvegről, a foszladozó falakról. Az üres bejárókba hajléktalanok, menekültek költöztek, a tágasabb fülkékbe egész családok. Az Ember az első kereszteződésnél átment a másik oldalra, és befordult a mellékutcába. Jól ismerte a környéket, akkor is, ha szinte semmi sem emlékeztette a korábban megtett útjaira. A sarkon, ahol egy sima homlokzatú, ötemeletes tömb állt, most csak egy emeletes törmelékhalom magasodott. Az utána következő épületek épen maradtak, az üzletek is működtek, csak a vendéglátóipari helyiségek zártak be. Az Ember tíz-tizenöt lépést tehetett a romok mellett, amikor az egyik halom fölött mintha egy lebegő freskórészletet pillantott volna meg. Az összesűrűsödött, tenyérnyi szürkeség szövetén középen, két mozdulatlan, fénytelen gomb látszódott. Egy macska feje volt, belecsúszva a nyakba, és a valamelyest szabadon lévő test felső részébe.

A mellső lábakat azonban már nem lehetett látni. Beszorult a kövek közé, nyilván amikor összeomlott körülötte a világ. A fej azonban sértetlen maradt, talán a test is kezdetben, csak éppen nem tudott többé megmoccanni. A férfi fölmászott a romokra, és megkotorta egy ólomcső csonkkal a törmeléket. Egymásra zuhant, beton födémgerendákon állt, ezek alá szorult be a macska teste. A véletlen azonban nem hasította széjjel a koponyát, hanem szabadon hagyta, és hiába ült ott az állat félig betemetve, időtlen idők óta, nem tudott elpusztulni. Egy ideig nyilván nyújtózott, próbálta testét belenyújtani a térbe, talán csak millimétereken múlik az egész, és megszabadul teste a fájdalomtól, a sorvadástól, de nem jutott semmire. A félelem úgy telepedett a húsába, mint a kukacok a sebbe. Rágták magukat egyre mélyebbre, de aztán abbamaradt a félelem, és a test nem igyekezett többé. Ráfüggesztette tekintetét a légre, hamarosan azonban már semmit sem észlelt a környezetéből, mert a tekintete átáramlott azon a világon, ahová a test nézhet. Az Ember lehajolt, fölemelt egy kettétört téglát, aztán visszaejtette maga elé. Tudta, nem tehet semmit. Az állat ott fog sorvadni, időtlen ideig, és képtelen lesz elpusztulni, mert beszorult teste a térbe.

(szomjúság) Az Ember a következő keresztutcánál megállt. Gondolkodott, hogy balra forduljon-e, és az egykori filmkölcsönző és az elhagyott hostel mellett menjen tovább, aztán jobbra a Felső utcán, és így közelítse meg a Teret, vagy menjen inkább egyenesen. Korábban többnyire az egyenes utat választotta, most viszont elbizonytalanodott. Nem tudta, mekkora tér áll a rendelkezésére, és a Házat még föltétlenül el akarta érni. Végül egyenesen ment tovább. Próbált visszaemlékezni, melyik napszak lehet. A sötétség, az eső, a Város körforgása mindig egyforma volt. Csak arra emlékezett, hogy időtlen idők óta volt útközben. Hamarosan megpillantotta a Hotel homlokzatát. A Kávéház ablakain keresztül halvány, kékes neonfény szivárgott. Az utcán elszórva sötét, beburkolódzott alakok ültek az összeláncolt asztaloknál. Az Ember megtorpant az egyik üres asztalnál, és belekapaszkodott a nyálkás, hideg fémlapba. Mintha hirtelen minden erő kiömlött volna a testéből. Rettenetes szomjúság tört rá, hiába folyt szakadatlan az arcán a vastag, savanyú eső. Tétován a szájához nyúlt, ajkai fölszakadtak, kisebesedtek. Égett a tüdeje, a torka teli volt parázsló tüskékkel, a nyelve helyén száraz, dagadt rongy feküdt. Bokákolva próbált nyálat gyűjteni

a szájában, de csak kesernyés paszta kenődött föl a szájpadlására. Kétségbeesetten meredt maga elé, nem merte elengedni az asztal szélét. És ekkor az egyik közeli kapualj homályából egy halk, de teljesen tisztán kivehető, hívó hangot hallott. Bizonytalanul megemelte a tekintetét, fürkészte a felfeslett sötétséget, de nem találta a hang forrását. Végül elengedte az asztalt, és támolyogva a hang felé indult. A kapualj mélyében, kihajigált kartondobozok karéjában, egy mély, elrongyolódott fotelben egy alak ült. Magához intette az Embert, aki tétován elé lépett. Az alak megfogta az Ember egyik kezét, és a meztelen lába közé vonta. Az Ember kezén végigömlött a lágy forróság. Az alak a karjánál fogva lehúzta az Embert, és belenyomta fejét az ölébe. Az Ember fuldokolva itta, lefetyelte, kortyolta az áradást. A nő egy ideig szelíden tartotta az Ember fejét, aztán kiemelte magából, és mondott neki valamit a maga monotón, érthetetlen, de tiszta csengésű nyelvén. Az Ember fölállt és továbbment. Arra gondolt, hogy legföljebb már csak száz lépést kell még megtennie, hogy elérje az utca végét, ahonnét jobbra már rálát a Térre, és a vele szemben álló Házra. Ezt kell elérnie, ide kell visszajutnia.

(megérkezés) Oda, a Házhoz akart eljutni, de amikor megpillantotta a kereszteződés sarkáról az átellenben álló épületet, megtorpant. Állva maradt a folyamatosan villogó jelzőlámpa, a hirdetőoszlop és egy elektromos szekrény közötti háromszögben, és tudta, ha nem indulna el, akkor mindaddig ott állhatna, amíg szét nem morzsolódik lába alatt a talaj. Ha viszont továbbmegy, hamarosan végérvényesen lezárul az útja. Halálpontosan tudta ezt, ahogyan az időhöz láncolt élőlények megérzik az alkalmas pillanatban, hogy hamarosan leoldódnak létezésükről. Csupán abban nem volt bizonyos, hogy a következő lépéssel fogy el létezésének tere, vagy esetleg még átjuthat a túloldalra, elhaladhat a sarokig vezető három épület mellett, és akár a Ház mellé is érhet, a falait is megérintheti, sőt, még a sarkon is befordulhat, ahonnét már tényleg csak négy-öt lépés a kapu. Ezért indult el, ezért szállt le a hegyről. Miért akart volna akkor ott maradni a folyamatosan villogó jelzőlámpa, a hirdetőoszlop és egy elektromos szekrény közötti háromszögben? "Miért?", tette volna föl magának a kérdést, akár hangosan is, de néma volt, mert néma lett, ott, ahonnan érkezett. Néma volt és félt. Félt, mert együtt született vele a félelem, és ami a létezéssel együtt

születik, azt nem lehet letenni. Mi értelme lett volna, ha továbbra is tétovázik? Átvágott az úton, el a három épület mellett, már szemben a tér hatalmas platánjaival, a fák csupasz koronái között repedezett freskóként kirajzolódó templomtorony magas, csúcsos süvegével, és amikor a Ház út felöli oldala mellé ért, csak úgy menet közben végighúzta ujjait a világos dísztéglákon. Ujjai meg-megakadtak a téglák közötti, mélyebben ülő fúgák érdes árkaiban, és csak a levágott saroknál húzta vissza a kezét, ahol egy alagsori üzlethelyiségbe vezető lejáró rövid rámpája kezdődött. Befordult a térre, és körülnézett. Nem értette az első pillanatban, hogy mit lát. Mert semmi sem változott. A házak felöli oldalon, ferdén, egymás mellett autók parkoltak. A szemközti sarkon a csomagszállító zártszekrényes, sárga teherautója állt. A keskeny, magas ajtó nyitva volt, előtte egy kétkerekes, fémvázas kuli állt, a kézbesítő a raktér belsejében pakolt. A pék felől ráérősen karikázott egy kerékpáros, a tér melletti keskeny, földes sétányon pedig egy hajlott hátú, hórihorgas öregember rángatta az előretáncoló, hosszú szőrű, fekete kutyáját. Az Ember három, négy lépést tett előre, amikor megpillantotta a járda szélén álló gyermeket. Sem fiúcska, sem leányka

nem volt, hanem mindkettő. Karcsú és sudár, mint egy halászó madár, hajlékony, mint egy sebesvízű patakban kígyózó hal. Kezében egy farktollainál összefogott, fehér galambot tartott, és a meztelen melléhez szorította. Nem nézett az Emberre, a kaput figyelte, türelmes, várakozó tekintettel. Fehér hajáról világos, tükrös cseppekben hullott a víz. Az Ember belenézett az egyik ilyen tükörbe, és elmúlt benne minden kétkedés. A kapu felé fordult, és jobb lábbal fellépett a vastag falba vágott fülke első, kissé az utcára kinyúló lépcsőjére. Rögtön utána húzta a bal lábát is, de ezzel már a következő, a középső lépcsőfokra lépett. A mozdulattal egyidejűleg előre nyújtotta a bal kezét a kapu felé, a dróttal hálózott, vastag katedrálüvegen lebegő platánok árnyai felé, ezt a szintet azonban már nem érhette el, mert éppen mielőtt elrugaszkodhatott volna a középső lépcsőfokról, elfogyott létezésének tere. A gyerek leguggolt, és egykedvűen bámulta a ház előtt surrogva ide-oda szánkázó leveleket.

A hegyen

Az ember, egy reggel, arra ébredt, hogy a föld kisiklott alóla. Létezésén egy szörnyű lyuk keletkezett, és ezen a hasadékon át kicsúszott az űrbe. Ekkor egy pillanatra, vagy talán tovább is, elnyelte a vak tudat. Amikor újra magára eszmélt, lassan, folyamatosan, egyenletes sebességgel forgott a hosszanti tengelye körül. Nem volt ez a súlytalan forgás ellenséges, ellenben megállíthatatlan és mindenről levált. Öszefüggő, teljes sötétség vette körül. Ugyanakkor látott, látta a sötétséget, a sötétség szövetét. Látta, hogy a sötétségben dolgok miriádjai veszik körül, de ezek is a sötétség részei, önnön egynemű, finom mintázatai. Forgott ebben a homogén közegben, a sötétségben, miriádnyi azonos dolog környezetében, egyhelyben és érintés nélkül. Mert semmi sem érintette, és ő sem érintett semmit. Csak forgott, forgott ezzel a színültig telített semmiben, légkör, érintés, vonzás, taszítás, önnön súlya nélkül, amikor lassan, a légtér derengő mélyéből egy áttetsző, idegen matricaarc úszott felé, és többször elismételte: "Wake up!" Az ember tétován fel-felhúzta szemhéjét, és belenézett a szürkületbe. Nem értette, miért kellene fölébrednie.

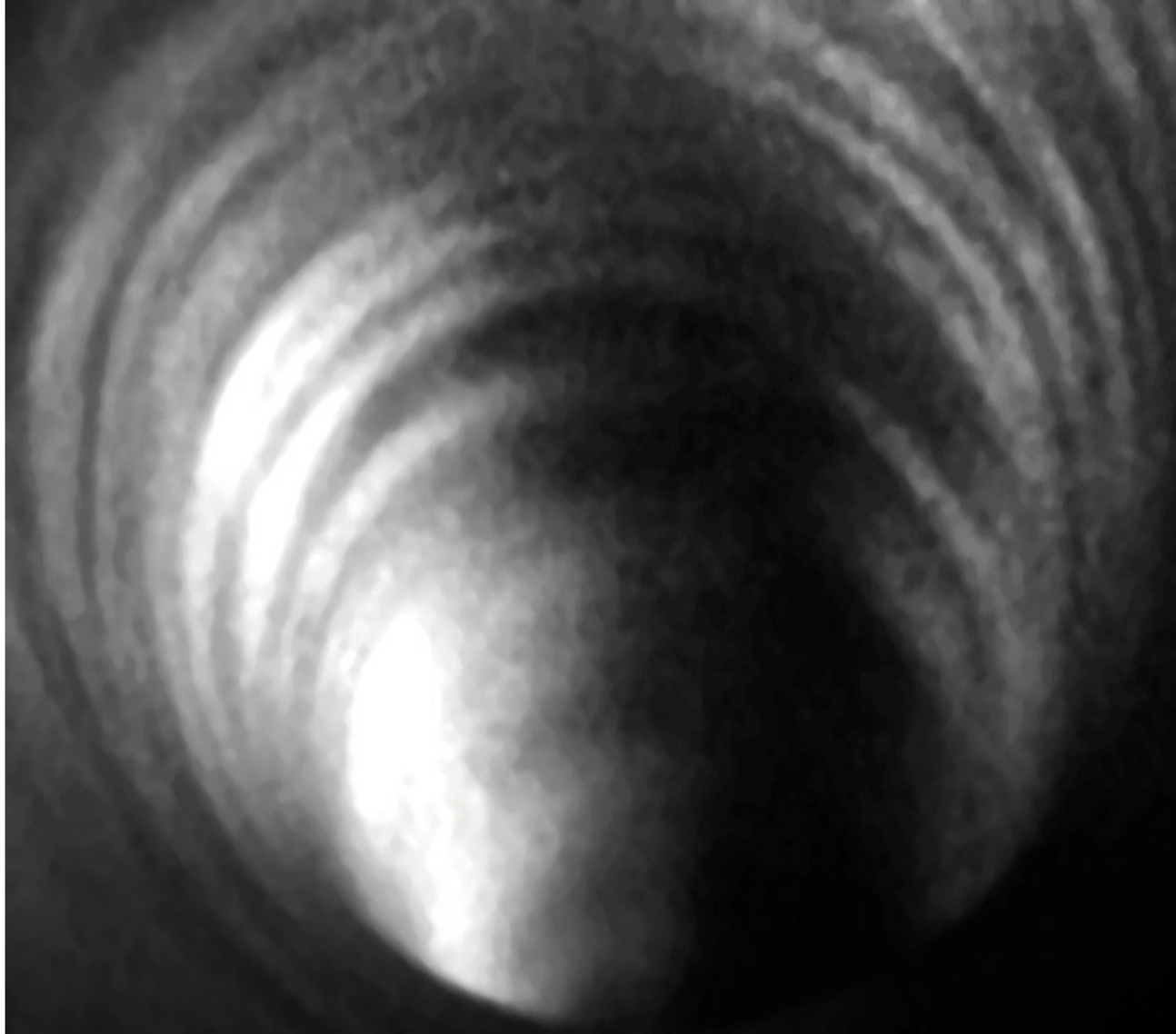

Lassan, nehézkesen tért magához. Nem hitte, hogy lábra tud állni, olyan irtózatosan súlyos volt a levegő. Valahogy mégis kijutott a szabadba. Körülnézett, de csak az imbolygó zavart látta maga körül. Mintha ezernyi parányi alkatrészből összeszerelt állványzaton állt volna, amelyen minden csavart meglazítottak. Az imbolygás végigfutott az egész testén, megoldva a csontok, az inak, a porcok közötti kötéseket. Kétoldalt, tétován kitárta a karjait, és így kereste a szilárdat a talpai alatt. Szinte semmi sem tartotta, csupán egyetlen érzés: kijutni valahogy ebből az ingoványból, elérni azt a talajt, ami megtartja. Hangok, árnyékok süvítettek el mellette, dübörgött a lég, és semmi sem segítette. A világ tőle függetlenül forgott körülötte, és ő igyekezett talpon maradni, és kijutni abból, amit nem érintett. Megtett egy vagy akárhány lépést, és akkor a szeme előtt, a távolban, egy hatalmas hegy látványa tárult föl. Mint egy időtlen idők óta ott gubbasztó, gigászi űrhajóroncs, úgy magasodott elé a masszívum. A látvány, a távolságához képest, gyorsan közeledett. És ahogy csökkent a távolság, úgy tisztult körös-körül a levegő, szilárdult meg a talaj, tompult a lárma. Roppant tömeg púposodott föl az ember előtt, mégis mintha csak egy kikötőben

veszteglő hajó lett volna, amely a következő pillanatban lassan elválhatna a földtől. A hegyhátakat némelykor az égboltról vetített sugarak borzolták, a sziklák élei fémesen meg-megcsillantak, a hegycsúcs süvege pedig fehéren izzott. Az ember összehúzta a szemét, vizsgálgatta a sohasem látott, de mégis ismerős látványt. Tudta, ide kell följutnia, ha gyógyulni és gyógyítani akar. Ide kell följutnia, és ebbe a följutásba tíz álló évig nem szabad belefáradnia. És akkor megrázta magát, eligazította dúlt ruházatát, mint aki körülövezé ágyékát, és így szólt: "Te nagy csillagzat, te mély szeme a boldogságnak, mi volna minden boldogságod, ha nem volnának azok, akiknek világítasz." Ezeket mondta és ekkor kérdőleg a magasba pillantott, mivelhogy egy sas éles vijjogását hallotta a feje fölött. "Rajta", kiáltá föl, "így tetszik nékem, ez illet meg engem. Állataim ébren vannak, mert én is ébren vagyok", mondta. És ekkor egy arrajáró kíváncsiskodó, mert most már egy egész tarka népség kavargott körülötte, ott lent, a hegy lábát övező úton, kiemelt a kezéből egy színes füzetet, és a helyébe néhány érmét csúsztatott. Többször is jámboran meghajtotta a fejét, és tipegve visszahátrált az úton kígyózó tömegbe.

Az ember elbizonytalanodott, hogy vajon jó helyen jár-e. Valójában ismerte már az irányt, mert számtalanszor elindult, és akármerre indult, mindig ebbe az irányba jutott. Csak a hegyet nem látta, mert még nem volt kész a látása. Gyanakvón figyelte a körülötte elszabadult vásárt. Úgy gondolta, előbb megkerüli a hegyet, és majd a legalkalmasabb oldalon kapaszkodik föl. A hegylábát koszorúként övezte a sok tarka bódé. Mindegyikben árultak valamit. Frissítőket, emléktárgyakat, színes lampionokat, frissen sütött, fűszeres lepényeket, és megannyi más, többnyire haszontalan csecsebecséket. A bódék között néhol beugró, homályos kirakatok voltak, ezekben tarka bennszülöttek ültek, és árulták magukat. Az ember sietve haladt, mintha meg akarta volna előzni a végeláthatatlan, körbeérő sokaságot. Legelőször az északi oldalt érte el. Innét csak egy egészen keskeny, köves földút vezetett fölfelé, de már a bejárat eldugult a sok embertől, mert egy csökönyös szamarat próbáltak fölráncigálni, és az ostoba állat teljes szélességben eltorlaszolta az utat. A keleti oldalon maskarások állták el a bejáratot. Két király, egy kiszolgált pápa, a gonosz bűbájos, az önkéntes koldus, a vándor és az árnyék, az öreg jövendőmondó, a lelkiismeretes szellemű

és a legrútabb ember. A déli oldal igazán szellősnek tűnt, a ricsajozás is elült, az érdeklődök türelmesen vártak a sorukra, és eközben a környezetük számára szinte észrevétlenül konverzáltak egymással. Az ember itt szívesen rátért volna a sima burkolattal és kapaszkodókkal ellátott kaptatóra, a bejárónál azonban jegyet kellett volna váltania, és ezt nem érezte méltányosnak. Utoljára a nyugati feljáró maradt, és még mielőtt odaért volna, elhatározta, hogy ezen föltétlenül elindul. Különös módon azok az emberek, akik elhagyták a déli feljárót és a nyugati oldal felé igyekeztek, mind külön-külön, sem az előttük lévőt, sem a mögöttük járót nem észlelve érkeztek meg a kaptatóhoz. Így mindannyian úgy érezték, hogy egyedül fordulnak rá az útra, és ez elégedett nyugalommal töltötte el a lelküket, akárcsak az emberét. Végre azt kapta, amit várt. Termékeny magányt, elmélyülést, külső és belső csendet. Nagyszerű, álomszerű utazást. Titokzatosan kavargó, változó felhőket, érintetlen erdőket, sziklákat, hegyszorosokat és meredélyeket, vízportól takart, láthatatlan mélységbe zúduló vízeséseket, labirintusként kanyargó ösvényeket, alattuk is, felettük is foszladozó felhőzettel. Így emelkedett az ember, és most már semmi

kétsége nem volt afelől, hogy helyes irányt vett az útja, amelyen bizonyos az érkezés. Egészségesen verítékezve, fújtatva megállt, és ekkor az út színére fölvetődött a felette járó sas árnyéka, benne a kígyózó, szivárványos hullámzással.

Ahogy közeledett a hegy teteje felé, egyszercsak halk, folyamatos zúgásra lett figyelmes. Mindenfelől áramlott a hang, felülről éppen úgy, mint a föld mélyéből, legalábbis ez volt az érzése. A szél nem lehetett, mert semmi sem rezdült körülötte. Mintha ezernyi apró rovar ciripelt volna a térben. Fülelt, próbálta meghatározni a zaj forrását és nemét, de hiába. Óvatosan rátette tenyerét a keze ügyében lévő tárgyakra, növényekre, és úgy érzte, mintha a zúgás finom rezgésként folytatódott volna bennük. Még az a gondolat is megfordult a fejében, hogy éppen ez a rezgés a hang forrása. Kissé közelebb hajolt hozzájuk, de ilyenkor inkább csak halkult, mintesem erősödött a zúgás. A hegy oldalában egyszercsak egy keskeny nyílásra lett figyelmes. Óvatos léptekkel megközelítette, és belesett a hasadékon. Kétségtelenül egy üreg vagy esetleg egy barlang bejárata lehetett. Egy ember könnyedén átbújhatott

rajta, csak éppen a fejét kellett lehajtania. Kíváncsian belépett az üregbe, de rögtön meg is torpant. A nem túl tágas, de akár két ember elhelyezkedésére is alkalmas, derengő szürkeségbe merült fülkében egy mozdulatlan, kuporgó alak ült és elmélyülten mormogott maga elé. Amikor megpillantotta az embert, nem ellenségesen, de határozottan csak annyit mondott: "Foglalt", és folytatta tovább a mormogást. Az ember visszalépett, és ahogy haladt fölfelé, egyre több nyílás szegélyezte az útját, és mindegyik mögött ugyanazt találta. Egy komor cellát, amelynek besűrűsödött közepén egy mozdulatlan alak ült és mormogott. A hangok összemosódtak, nem lehetett megállapítani, hogy valamely nyelven esetleg értelmes szavakká rendeződnek-e össze, vagy csupán a zúgás adja az értelmüket. Némelyik ügyet sem vetett az emberre, vagy pedig ugyanazt vetették oda neki, mint az első. Az ember lassan türelmetlenné vált, mert egyre inkább elcsigázta az emelkedés. Szívesen letanyázott volna már maga is, talán szúnyokált volna is egy sort, hogy aztán végre neki láthasson annak, amiért jött. De minden üreg foglalt volt. Maga sem tudta már, mióta bolyongott így körbe-körbe a nyílások mentén, mígnem egyszercsak elérte a hegy tetejét.

Egy sima, üres fennsík volt. Átellenes oldalán egy fekete törzsű fa állt. Koronája helyén csupán néhány kopár ág meredezett fölfelé. A törzse viszont élőnek látszott, vastag kötegekben, lefelé terebélyesedve kígyózott a föld felé. Az ember körbejárta a fát, és elégedetten látta, hogy itt végre zavartalanul tanyát verhet. Sőt az egyik oldalon még egy tágas odút is talált benne, ahol kényelmesen elhelyezkedhetett. Nem is mozdult el innét többé. Éjszakára és ha zordra fordult az idő, behúzódott az odúba, a nap nagyobbik részében meg előtte üldögélt. Az odúban még arra is volt elegendő hely, hogy elrendezze kevés ingóságát, mindenekelőtt a tűzszerszámát, a vizes palackját és a füzeteit. Csendes és várakozó egyformaságban teltek a napjai, és tudta, hogy ez jó így. Aztán már csak az egyformaságot érezte, a tudatán érintés nélkül, egyként átáramló időt, a teste helyére lassan beköltöző súlytalanságot, amelyet csak éppen annyira kellett táplálnia, amennyire táplálta a természet az előtte hajladozó fűszálakat. Nem is észlelte az első pillanatban a lábai előtt megnyúló árnyékot, és a felülről melegen, barátságosan aláereszkedő hangot, amely kétségtelenül őt illette. Mert köszönés volt, nyílt, derűs köszöntése az embernek.

Az ember megemelte a tekintetét, és némán hellyel kínálta a vendéget. Hosszan üldögéltek így az odú előtt. Kora este aztán néhány gallyból, száraz aljnövényzetből kisebbfajta máglyát rakott, fordult egyet az odúban, és tüzet gyújtott. Aztán visszatelepedett a helyére, és hol a tüzet, hol pedig a remegő, indigószínű levegőt nézték. Mintha hátulról, gyenge fénnyel derítették volna a kékjét. "Ügyes tűzszerszámod van", mondta a látogató. Az ember bólintott. "Én is jó hasznát tudnám venni", mondta a másik. Az ember újra bólintott. Aztán aznap már nem is szóltak többet egymáshoz. Másnap ellenben ugyancsak eljött hozzá a látogató. Az ember az odú előtt üldögélt, a síkság szélét fürkészte. Az volt az érzése, hogy egyre közeledik hozzá a horizont, és mintha egyre erősebb lenne alatta a föld hajlata. Megbontotta kulacsa tetejét, és belekortyolt az edénybe. "Ej, de takaros ivóalkalmatosságod van", mondta a látogató. Az ember biccentett. "Nekem is elkelne valami hasonló", mondta a másik. Az ember újra biccentett, és bámulták tovább a látóhatárt. Az ismeretlen másnap is eljött, harmadszor. Idejekorán érkezett, a dél múlásával. Az ember az odú előtt ült, és a füzeteivel foglalatoskodott. Lapozgatott bennük

előre-hátra, elidőzött némelyik oldalon, aztán lerakta őket a lábaihoz, a tűzszerszám és a kulacs mellé. "Szépen fűzött papírjaid vannak", mondta a másik. "Öröm lehet a szemnek, végigsiklani rajtuk." A férfi fölállt, a magasban járó napba tekintett, aztán odabiccentett a látogatónak, és elindult a síkság felé. Nem sokat kellett mennie, a lejáró csak alig néhány lépésre volt egykori tanyájától. Könnyen lépkedett, semmi sem húzta a karját. Nem emlékezett már, mekkora utat tett meg idefelé, így az sem tűnt föl neki, hogy éppen félúton járt a faodú és a Város között, amikor találkozott a meztelen remetével. A szikkadt aggastyán eléje állt és megszólította: "Testvérem, vonásaid nyugalomról tanúskodnak, arcszíned derült és tiszta. Mint aki legyőzött és felismert mindent. Mint akiről lepergett a világ hatalma. Mint aki elhagyott mindent, el a tér és az idő szomját. Mint akinek nincs szüksége senkire és semmire. Mi szükséged lenne akkor a köntösödre? Előttem ellenben még hosszú út áll, láthatod, éppen az ellenkező irányba megyek. És mivel te onnan jössz, tudhatod, néha zordak arrafelé a fellegek. Add hát nekem a köntösödet!" Az ember szó nélkül kibújt a köntöséből, és odanyújtotta a remetének. Ebben a pillanatban kinyílt előtte az

eljövendő út topográfiája, és pontosan látta pillanatnyi helyét, és útjának végpontját, a széles, háromemeletes kőházat a tér sarkán, a legfelső, kőbalusztráddal szegélyezett erkélyt, a terebélyes platánok csúcsával egymagasságban.

A létezés ideje

Egy reggel, az Öregember, amikor a Nap, és nemcsak a Nap fölszállt az égre, akkor indult és kilépett a lakásból. Csoszogva kifordult a nyíláson, újra szembe kerülve az ajtóval, csak most éppen a külső oldalával, és görnyedten, vaksin motozott a kulcsokkal a zár körül, miközben egyhelyben topogott. A kabát úgy lógott rajta kétoldalt, mint két hatalmas, roggyant szárny. Ebbe süllyesztette aztán a kulcsot, két redő közötti hasadékba. Majd kihúzta a másik oldalon hóna alá fogott botját, amelynek horogformára hajlított, aranyos fogóján kigyó tekerőzék a nap körül. Rátámaszkodott, és ezáltal kétszeresen érintette a környezetét. Ott, ahol a botot fogta, és ott, ahol a bot a vastag, fényezett linóleummal borított padlaton koppant. Így indult tehát a lépcső felé, és vele indult a neve, a kimondhatatlan, indult, és jött, jött és ez hallatszott, jött a bottal, egy reggel, amikor sokmindennek vége volt, indult saját árnyak és idegen árnyak között, kopogva, lefelé a lépcsőházban. A harmadik emeletről indult, mert hogy el kellett indulnia, mert akkorra készült el benne az idő. Érezte ezt ő is, és amit érzett, nem volt ellenére. Elvégre is húsz évig tartott, amíg kipakolta a szerszámait, húsz évig készülődött, próbálta, tanulta a fogásokat, húsz évig gyakorolta a

tanultakat, itt volt hát az ideje, hogy szedje a sátorfáját, és levonuljon a harmadik emeletről, leszálljon az óriásplatánok koronájának csúcsáról, ahol minden tavasszal hollók és szarkák verekedtek rikálcsolva, hatezer láb messzeségben a lenti világtól, leereszkedjen az út, a tér, a város, a föld szintjére, hogy aztán onnét elrugaszkodjon. Így jődögélt a vastag, sötétbarna linoleummal borított padlaton, araszolt a széles, meredek falépcsők felé.

Számtalanszor megtette ezt az útat, változó sebességgel. Ismerte a ház e nyilvános aknájának minden zugát, repedését. Ismerte az összes árnyékot. Mindahány ott rétegződött a rücskös, sárgás falakon, a pókhálós mennyezeten, a fakorlát csavaros bábjai között. Mert mindenki megfordult itt, aki nála járt, és mindegyik alakról levált egy szinte láthatatlan, filmszerű hártya, amely mindaddig ott marad, amíg az akna be nem roskad. Csupán néhány lépés volt az első lépcsőfok, neki azonban eltartott, amíg elérte. Szeretett ilyenkor nézelődni, kifelé a magas, fedetlen ablakon, a kőfalakkal egymástól elválasztott hátsó udvarokra. Az egyiken egy vénségesen vén, az épületek tetejéig érő

gesztenyefa állt, amelyet évekkel ezelőtt, minden segédeszköz nélkül megmászott a Városi Kertészeti Hivatal egy már korosodó alkalmazottja, és szakavatott mozdulatokkal visszavágta, megfiatalította a fát. Az Öregember éppen akkor lépett ki a lakásból, amikor a favágó a harmadik emelet magasságában, egy szinte teljesen lecsonkolt szakaszon, félúton két ág között csüngött, karjával és lábával átkarolva a csupasz rudat. Még az arcát is nekidöntötte a fa kérgének. Teljesen mozdulatlan kép volt, csupán a férfi vastag bőrővén himbálódzott egy rokafarkú fűrész. Nyilván megpihent a harmadik emelet magasságában, hozzásimulva a fához, a csupasz rúdhoz. Hideg kétségbeesés és magány áradt a képből, ahogy ott lapult a favágó, és sem fölötte, sem alatta nem volt egyetlen ág sem. Legalábbis egy kicsit közelebb kellett lépni az ablakhoz, hogy látni lehessen a fa elágazó részeit, és még így is szinte képtelenségnek tűnt, hogyan érheti el ezek közül bármelyiket is a férfi. Az Öregember borzongva nézte a munkást, aki néha feljebb húzva a térdeit igazított a lábán, aztán lassan, araszolva ereszkedni kezdett lefelé. Az Öregember elfordult az ablaktól, és lelépett az első lépcsőfokra. A mesterember végül szakavatottan bevégezte a dolgát. A vén, könyörtelenül megcsonkolt

fa ugyan az első tavaszon csak csenevész, furcsán meredező hajtásokat produkált, de aztán évről-evre erősödött, sűrűsödött, olyannyira, hogy amikor az öregember azon a reggelen kilépett a lakásból és a botjára támaszkodva szembefordult az ablakkal, már egy dús, terebélyes, erős leveleket hajtó gesztenyafa koronáját látta az udvaron, és a szemközti ház hátrafelé néző ablakát. Különösen azt az ablakszemet szerette, amelyikben reggelente gyakran ott állt egy homályos, áttetsző alak. Talán egy fiúcska vagy egy kisleányka, nem lehetett pontosan megállapítani, mert a közöttük lévő két ablaküveg és a levegőréteg elmosta a vonásokat. A gyerek mindig azonnal észrevette, ha az Öregember megjelent a lépcsőházban. Különös módon az Öregember is mindig észrevette a gyereket. Ilyenkor egy kicsit elidőzött az ablak előtt, aztán átintegetett a túloldalra. A fiúcska vagy a kisleányka pedig tétován visszaintett. Most azonban üres volt az ablakszem.

Az Öregember az íróasztal előtt ült, bámulta a szemközti, fedetlen ablaktáblát, az üvegen túl szétterülő óriásplatán koronáját, az ágakon himbálódzó barna kis gumókat, és azon tűnődött, miként szólítsa meg,

miként írja le a gyereket. Egyszer például betért egy elővárosi boltba, és a legnagyobb meglepetésére ott találta a gyereket. Egy nem túl tágas, négyzet alakú, világos helyiség volt. Mintha vonalzóval húztak volna meg minden vonalat. A fiúcska vagy a leányka a szemközti pult mögött ült, szélre húzódva, és talán rajzolgatott valamit. Amikor az Öregember belépett, csak a tekintetét emelte föl, és mintha teljesen természetes dolog lett volna az Öregember megjelenése, a következő pillanatban máris újra elmélyülten húzogatta a ceruzáját egy előtte fekvő papírlapon. Középen egy férfi állt, idegen kiejtéssel köszöntötte a belépőt, és nyilván fölajánlotta a szolgálatait. Az Öregember szórakozottan visszaköszönt, és továbbra is a gyereket nézte. A fiúcska vagy a leányka a kirakatüvegen át betűző, alászálló nappal szemben ült. A sugarak szabályos köralakban övezték, mintha egy napraforgó lobogó karéjú tányérján csücsült volna. Persze folytathatná a leírást a gyerek szemszögéből is, ahogy először figyelt föl a szemközti lépcsőház harmadik emeleti ablakára fölcsúszó sötét árnyékra, majd az üveg mögött hamarosan megjelenő, horgas alakra. A keze megállt két mozdulat közben, száját kissé eltátotta, és merőn bámult a túlsó

oldalra, mert az alak megállt, szembe fordult vele, és barátságosan felé intett. A gyerek kissé sután visszaintett, aztán folytatta a megszakadt mozdulatot, és a párkányra állította az egypupu, szörös hátú tevét. Az Öregember megtorpant. Lábai elzsibbadtak, a keze valóságosan összeomlott. Nem, nem ezért indult el. Nem azért, hogy ezredszer végigjárja ugyanazt az utat, mégha minden egyes alkalommal talán más táj fut is el mellette. Nincs már köze hozzá, de az útnak sincs már önmagához. Mivégre akkor ez a beidegződött játék? Mivégre az indulás? Mi viszi tovább az ereszkedést, vezeti tovább az utat az emeletről, a hegyről, a platánók csúcsáról, hetvenezer lábnyi magasságból? Vagy hagyja a képeket szertefoszlani, alásüllyedni, leúszni a mocsaras fertő tetején, mint lassan forgó hordalékszigeteket, felszínre dobott vízihullákat? Hagyja oda a gyereket a vörös húsnak, az egyetlen törvényt megtartó, éretlen, örjöngő csordáknak? Vagy dolgozza át őket méla ürítkezések közben akitivizálható, könnyen kezelhető, a surfacek méreteihez azonnal alkalmazkodó applikációknak? Tömörítse őket hieroglíf kódokba? Vagy mégis kapirgálja tovább, vezesse süket áramkörökba az évezredek óta előrajzolt jeleket? Az Öregember

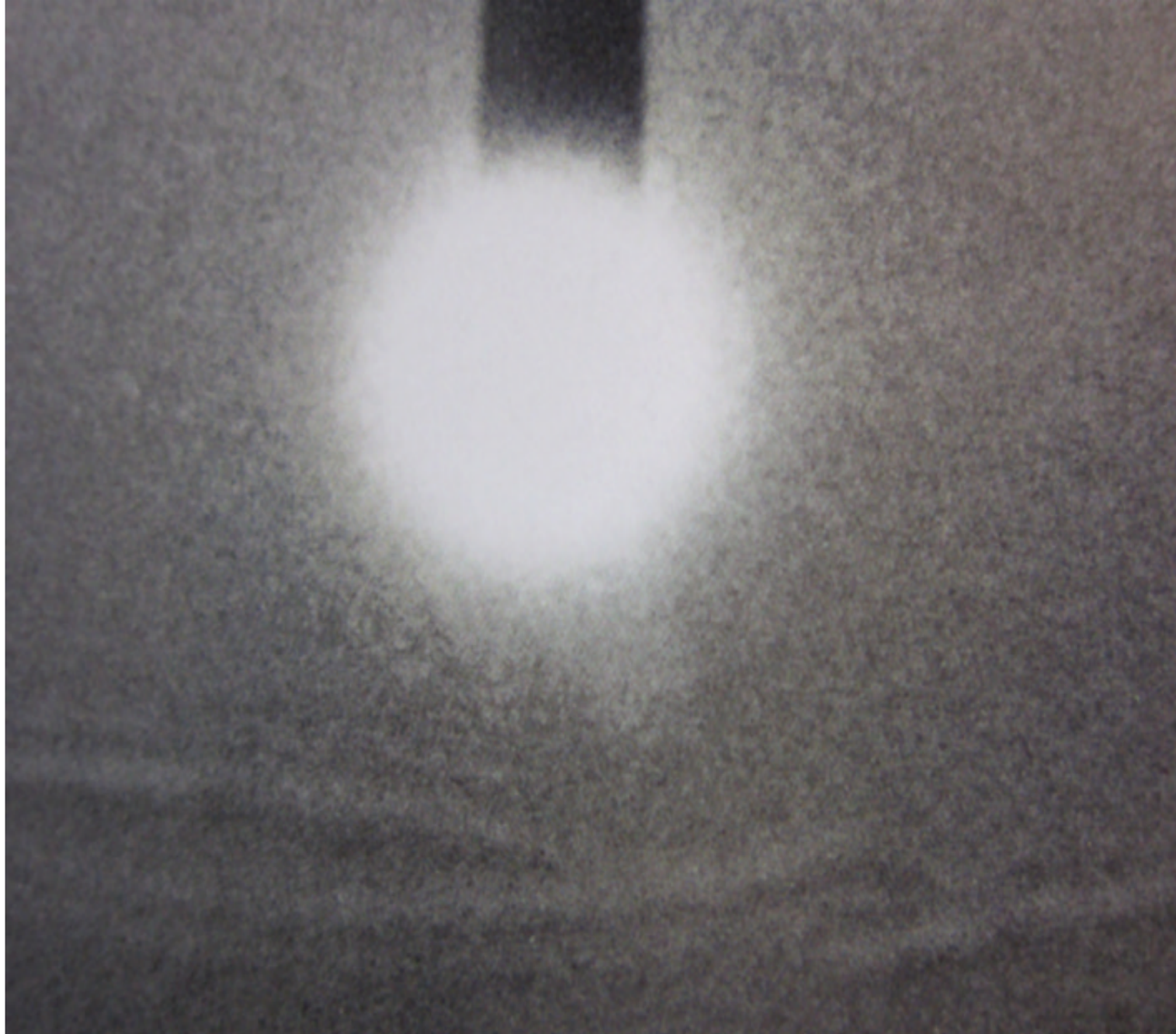

hátradőlt a székben, és arra lett figyelmes, hogy az ablakpárkányra merőleges, előreugró házfal tetejéről, egy ottfelejtett, rozsdás kampóról, egy pók ereszkedik alá. Egy közönséges, szemölcsnyi jószág. Lassan, szakaszosan eresztette a fonalát, és enyhén himbálódzva ereszkedett lefelé, talán a párkányra vagy tovább. Az öregember egy ideig nézte a pók útját, aztán újra a platánok felé fordította a tekintetét, az ágakon himbálódzó, barna kis gumókra, és akkor az egyiken újra megpillantotta a gyereket. Ott hintázott a levelek között, a tér, a város, a világ fölött, és tudta, mindaddig nem fordíthatja el a tekintetét, amíg végig nem ég a maga körül meggyújtott, száraz bozót. Kellemes melegség járta át a tagjait, és merthogy a fiúcska vagy a leányka akkor éppen nem ült az ablak mögött, folytatta az útját a lépcső felé.

Az első lépéseket mindig óvatosan tette meg, szoktatta a térdét az ereszkedő test súlyához, ahogy minden lépéskor megnehezedett egy pillanatra a soron következő lépcsőfok érintésekor. Bal kezével a korlát legömbölyített tetejét fogta, jobbjával a botot, de nem támaszkodott rá, inkább csak egyensúlyozásra használta. Néhány lépés után azonban

bejáródtak az izületei, és már nem meredt folyamatosan maga elé, hanem például a harmadik és második emelet közötti forduló falán függő képet nézegette, egy középkori, németalföldi várost ábrázoló olajfestmény puzzle darabokból kirakott mását. Az Öregember becslése szerint akár több ezer alkatrészből is állhatott a kép, így a táj megpillantásakor minden egyes alkalommal elismerően gondolt az építőjére. Akkor azonban elkerülte figyelmét a kép, mert azon tűnődött, mi dolga lehetett abban az elővárosi boltban. A találkozás utáni első pillanatokat követő események teljesen kiestek az emlékezetéből. A következő jelenet, amire emlékezett, legalább egy órával később lehetett, akkor is, ha csak néhány percet töltött el a boltban. A katedrális előtti teret ugyanis nem érhette el korábban. Az érkezésre viszont élénken emlékezett, el is mosolyodott magában, ahogy felidézte a Dóm-téri tarka forgatagot. Már a mozgólépcsőről észrevette a közeli szökőkút melletti, izgatott csődületet. Ha akarta volna, akkor sem nagyon kerülhette volna el, mert hazafelé arra vezetett az útja. De amint megpillantotta a sisegő, színes nyüzsgést, benne is föltámadt egy gyerekes izgalom, és kíváncsian odatopogott a karéjban összegyűlt emberek közé. Egy aszkéta arcú

mutatványost fogtak körül, és annak a kör közepén türelmesen ácsorgó szamarát. Nyilván már hosszabb ideje zajló komédiázásba toppant az Öregember, mert csak őt lepte meg, hogy egyszercsak kivált a tömegből egy csapat maskarás, és megrohamozták a füleit meg-megrándító jószágot. Kettő királynak öltözött, egy valamiféle egyházi méltóságnak, a másik leginkább egy gonosz varázslóhoz hasonlított. Aztán volt egy rongyos koldus, egy vándor, a vállán tartott botjára akasztatott batyuval, és egy szürke leples, arctalan figura. Utánuk még hárman ügettek, egy öreg, hadovázó jós, egy rettentően komoly ember, és egy már-már képtelen rondaság. Odarohantak a szamárhoz, és mintha csak az istenüknek hódoltak volna, többször is levetették magukat elé. Közben ütlegelték a mellkasukat, tépték a hajukat, dobálták az ég felé a karjukat, és egyre csak hajlongtak a barom felé imádattal. A szamár pedig, minden egyes leboruláskor a maskarások felé fordította a fejét, és harsogó i-ázásba kezdett. Ekkor már a mutatványos sem tűrtőztette tovább magát, s maga is i-á-t ordítván a megbolondult maskarások közé ugrott: "De hát mit míveltek ti itt, ember fiai?", kiáltá, miközben fölráncigálá a hódolókat a földről. Mire mindegyik egyszerre kezdett

el beszélni, hadonászni, majd leverték a mutatványos kalapját. Aztán egyszercsak elnémultak, csak a rútak rútja lépett kissé előbbre, szinpadiasan megemelte az állát és félig a maskarásoknak, félig a közönségnek azt mondta: "Barátaim, mindahányan vagytok - hogyan vélekedtek? E nap kedvéért - *én* első ízben vagyok megelégedve, hogy egész életemet éltem. És nem elégszem meg, hogy ennyiről tegyek tanúbizonyságot. Érdemes a földön élni: egyetlen nap, egyetlen ünnep megtanított engem, hogy a földet szeressem. Hát *ez* - ez volt az élet! Ezt mondom majd a halálnak: nosza akkor! Még egyszer! Barátaim, mint vélekedtek?", kiáltotta, és most már teljesen a publikum felé fordult: "Nem akarjátok-e ti is a halálnak mondani: Hát ez az! Ez volt az élet!? A szamarak kedvéért, nosza! Még egyszer!" És azzal cirkalmas karmozdulatokkal, mélyen meghajolt. A publikum vigyorogva tapsolni kezdett, a mutatványos meg a szamár szájába dugta a kalap karimáját, és kalapozni kezdett az állattal a szétszéledő tömegben. Az Öregember kihasználta az első kínálkozó alkalmat, és kikacsázott a meglazult csődületben keletkezett szűk, szabad folyosón. A régi Városkapu felé fordult, és elindult a Kőrút felé.

Egy pillanatra az volt az érzése, mintha a lépcsőházban függő, egy festményt ábrázoló puzzle jobb oldalán álló Kapuerődítmény felé közeledne, és mintha a tájnak azt a részletét is látná, amelyik hiányzott a lépcsőházi képről. A tábla jobb alsó sarka ugyanis üres volt, csak a szürke, vastag karton látszódott, amelyre fölragasztották a darabkákat. Különös érzés hatalmasodott el rajta, ahogy közeledett a Városkapu felé. Először arra gondolt, hogy talán már túl hosszú ideje van úton, és a fáradtság zsibbasztotta el. Nem érezte sem a végtagjai mozgását, sem a testének súlyát, nem billegett előtte a táj, a léptek ritmusára. Lassan, minden erőfeszítés nélkül haladt, mintha nesztelen hajón siklana. És hamarosan már látta is a mellette két oldalt tovatűnő lagunákat, a part felől néha felvillanó, éles fény visszaverődését a teljesen nyugodt víztükrön. Ilyenkor mintha ezüstös hátú halacskák bukkantak volna föl a mélyből. A valóban festői látkép előtt zsúfolt kirándulóhajók szelték a vizet keresztben-hosszában. Teljesen zárt, panorámatetejű vízibuszok, emeletes sétahajók. A nyitott emeleten vidám túristák forgolódtak, fényképeztek, integettek. Szinte mindegyiken idegenvezető is utazott, akik különböző nyelveken tájékoztatták az utasokat a parti

nevezetességekről. Ahogy elhaladtak az Öregember mellett, mindig hallani lehetett a felerősödő, majd elhalkuló, kissé gépies mondatokat. Az egyik hajó egy rendkívül elegáns, úszó étterem volt. A hatalmas üvegbúra alatt, hófehér damaszttal terített asztaloknál többnyire egy-, kétgyerekes családok ültek. A gyerekek izgatottan forgatták a fejüket, a felnőttek pohárral a kezükben vagy valamelyik evőeszközt tartva, mélán bámultak kifelé. Az Öregember is a látképbe merült, nézte az előtte sorakozó, csúcsos tetejű, piros téglás házakat, a homlokzati tűzfalak csipkés szegélyét, az osztott üvegű, barnásan meg-megcsillanó ablakokat, és a fölöttük titokzatosan kavargó, változó felhők monumentális alakulatait. Egyszer-egyszer azonban szinte teljesen elsötétült előtte a kép. Ilyenkor hegynyi magas, teljesen zárt, látszólag egyetlenegy tagból álló konténerhajók úsztak el a közelben. Mintha roppant vaserődítmények szelték volna át a képet, lomhán és némán. Mégsem tartott tovább egyik jelenés sem néhány másodpercnél. És miután kisiklottak a látómezőből, hiába nézett az Öregember jobbra vagy balra a teljesen nyílt vizen, sehol sem látszodtak már a sötét monstrumok, csak a színes, a vízen vidáman szétrajzó sétahajók. Az

Öregember, akárcsak a többi vízi kiránduló, gyönyörködve nézte a *szinte* teljesen egyöntetű panorámát. A partvidék látványát csupán két részlet törte meg. A jobb oldali szakaszon, igaz, erősen árnyékolva, egy hangárszerű hodály, és a kép bal csücskén szürkéllő, üres folt. Az Öregember egy kicsit túl nagyot lépve lezöttyent az utolsó lépcsőfokról. Ettől azonnal a teljes súlyával megérezte a testét, egy pillantra meg is tántorodott, éppen a második emeleti lakásból kilépő nő előtt, aki ösztönösen felé kapott.

A nő mozdulata azonban megállt a levegőben, mert látta, hogy nem lesz szükség a segítségére. Az Öregember talán észre sem vette volna, olyan nesztelenül jelent meg. A következő pillanatban azonban egy rövid, vakkantásszerű hang hallatszott felülről. Az Öregember a botjára támaszkodott, és kissé oldalra fordította a tekintetét. A nő egyik kezét látta meg először. Tenyerét rászorította a combjára, és ujjaival a sötét nadrágját kaparászta. Az Öregember kinézett az ablakon. Éppen olyan szögben állt, hogy pontosan tükröződött benne a lépcsőházi kép. Az emeleten lévő, egymás melletti két zárt lakásajtó, előtte a

botja fölé görbülő Öregember szinte áttetsző alakja, és az *üres* pihenő. Persze, hogy felismerte a hangot és a karcsú kézfej halványkék erezetét. Mindent tudott róluk. Visszaélés volt ez a tudás, de csak ez a tudás vitte tovább, és nem volt választása, tovább kellett mennie, alá kellett szállnia. A nő semmiről sem tudott. A katasztrófa külön élt benne, keringett a sejtjeiben, észrevétlenül, mint egy rejtélyes mérgezés. Táplálta a tudatában megbújt parányi, de mindeható démont, amely mint az idő percenése, óramű pontossággal, szabályos időközönként kivakkantott belőle. Noha akkor már újra meg tudott szólalni, de hiába használta ugyanazokat a hangokat, szavakat, nyelvtani szerkezeteket, mint a többiek, azon a hajnalon végérvényesen elfelejtett beszélni. Nehezen ébredt, mintha iszap alól húzták volna ki, mert még nem volt kész az ébredés ideje. Valaki mögüle szólongatta, halkan, zihálva. A meg-megszörcsenő, hörgő hang azt sugta a nyakába, hogy ne féljen és ne mozduljon, és mert nagyon jó kislány, mindjárt alhat, játszhat tovább a tündérek birodalmában. Valójában nem is értette, honnan jön felé a hang. Meregette a szemét a sötétben, és ha akart volna, akkor sem tudott volna moccanni, mert embrió formában meghajló testét, mintha hátulról

egy ugyanolyan formájú, merev szerkezetre feszítették volna. Csak az összepréselt combtövén súrlódott egy nyirkos, nyálkásan ragacsos, forró, kemény tárgy. Az érthetetlen félelem fölpattintotta a száját, de először semmiféle hang nem jött ki belőle. Csak rázta a fejét, bele a vaksötétbe, és akkor hirtelen teleömlött a feneke valami sűrű, meleg váladékkal. Ettől még jobban megrémült, mert azt hitte, bepisilt vagy becsinált, ugyanakkor érezte, semmi sem jött ki belőle. Kétségbeesetten rángatni kezdte megszorult végtagjait, ki is szabadította a karjait, és csápolt velük összevissza. Hirtelen a hang is ömleni kezdett belőle, ugató sikoly, de a következő pillanatban újra ráfeszült a szorítás. Egy nyirkos, puha ököl tömödött a szájába, és valaki hátulról simogatni kezdte a haját. Közben suttogva csitítgatta, a fuldokló sikítás azonban így is átszűrődött a húson. A mögötte lévő hirtelen abbahagyta a simogatást, és nyitott tenyerét rászorította a halántékára. A kisleányka egy vakkantászerű hangot hallatott, és végérvényesen elnémult.

Az Öregember újra a hóna alá szorította a botját, és a lépcső felé fordult. Végignézett a meredek, két emelet közötti pihenőig ereszkedő

lépcsősoron. A lépcsőház itt volt a legsötétebb. Ide szinte egyáltalán nem ért el sem a tetőtér ablaka, sem pedig a kapu feletti ablak felől beeső fény. A lépcsőket borító vastag, barna linóleum, a barnára pácolt lépcsőfokok és a korlát szinte fekete volt. Noha a fal mustársárga alsó harmada feletti fehér felület már jóval világosabb volt, mégis inkább egy sötét, meredek alagútra emlékeztetett ez a szakasz. Az Öregember nem látta léptei közben sem a fokokat, sem a lábfejét, mégsem gyújtott villanyt. *Ezt az utat* ugyan még soha nem tette meg, ellenben több ezerszer leereszkedett már ezen a lépcsősoron. Pontosan ismerte a lépcsőfokok mélységét és magaságát, így sohasem vétette el a lépést még a legborúsabb időben sem. Egyenletes ritmusban, beleszövődve a légtér homályába döcögött lefelé. A harmadik vagy a negyedik lépcsőfoknál egy pillanatra megállt, belenézett a két lépcsőkar közötti szűk, ovális nyílásba. Innen már látni lehetett az egytagból álló, alsó lépcsősor hajlatát. A téri platánok hintázó lombjainak árnyéka átszűrődött a kapu matt drótüvegén, és fölvetítődött a linóleumra. Az Öregember tompán bámult a mélységbe, aztán folytatta az ereszkedést. Fáradt volt, az állandó fáradtságnál is valamelyest erősebben, mert kora hajnalban

felriadt, és onnantól már csak ide-oda csúszkált a tudata a félálom foszladozó ködében a reggeli ébredésig. Először csak ketten, hárman lehettek. Kurjongatva, ugatva beszéltek, aztán egyre többen lettek, és egyre hangosabban óbégattak. Nem lehetett érteni a szavakat, mert olyan tolvajnyelvet használtak, ami mindenhonnan felszedte a legförtelmesebbet. Mintha véres sárból gyúrták volna össze a szavakat. Az Öregember tétován fölnyitotta a szemét, és belenézett a kocsonyás sötétségbe. Jókora csapat verődhetett össze, mert már az egész utca zengett. Rúgdosták, borogatták a közelükben álló tárgyakat, talán vártak valamire. Az Öregember újra lehúnyta a szemét, és arra gondolt, hogy ugyan három emelettel följebb fekszik az utca szintjénél, hat számjegyű kóddal nyíló kapu, az ajtókeretbe beépített, acélkerettel biztosított, többszörös hevederzárral fölszerelt ajtó mögött, mégiscsak egyetlen fal választja el a lenti hordától. Hirtelen indokolatlan erővel megszorította a korlátot, mintha lépést tévesztett volna. És valóban meg kellett állnia, mert úgy érezte, inogni kezd alatta az egész szerkezet. A lépcsőfok, amelyen állt, az egész lépcsőkar, a korlát, a korlátot tartó, esztergált rudak, minden egyes alkatrész külön-külön, mintha

minden csavar, furat, ék, illesztés meglazult volna. Görcsösen markolta a korlátot, szorította hóna alatt a botot, és várta, hogy újra rögzüljenek körülötte a tárgyak. Mire fölnyitotta a szemét, elnémult az utca. Kissé kíváncsian a korlát fölé hajolt, mintha lentről nesztelen sompolygást hallott volna. A pihenőig már csak hat lépést kellett megtennie, és ezeket a lépéseket minden komplikáció nélkül meg is tette. A pihenőn rögtön elfordult, de csak egy félfordulattal, és újra megállt a csupasz oldalfallal szemben. Kiemelte a botját a hóna alól, és rátámaszkodott. Ugyan a fejét egy pillanatra a lépcső felé fordította, a macskát azonban még nem vette észre.

A macskát pontosan negyvenkét nappal a Városi Archívum összeomlása után, ugyanannak a tér tengelyében, csak éppen jóval mélyebben találták meg, ahol az öregember lapozta át az állományozási fóliánsokat. A jelentős szintkülönbségnek az volt az oka, hogy nemcsak az a három emelet tűnt el, ami az Öregember ideiglenes kutatószobáját tartotta, hanem a fölötte lévők is, beleroskadva az épület alatt és előtt keletkezett hatalmas, ugyancsak többemelet mély kráterbe. Itt ült a

macska, beékelődve a romok közé, éppen csak a feje látszódott ki, és egy kevés a testéből, az viszont egyszerűen elfogyott az étlen-szomjan töltött hetek alatt, és pusztán az ék alakú koponya maradt továbbra is a törmelékek fölött. A romeltakarítók nyilván többször is elhaladtak mellette, de egyikük sem vette észre a környezetével összeolvadó, szürke porral lepett, mozdulatlan macskafejet. Az Öregember sohasem járt korábban abban az utcában, ahol az Archívum állt. Ugyan hozzászokott már a város kopár építészetéhez, mégis meglepte az épület sívársága, amikor először megpillantotta. A hatemelet magas, minden kiszögellés nélküli, sötétszürke homlokzat legalább háromszor-négyszer szélesebb volt, mint a kétoldalt mellette álló épületeké. Ablakok nem voltak rajta, csupán minden emelet magasságában, körülbelül éppen ott, ahol az ember az ablakok látványához szokott hozzá, magas, de rendkívül keskeny nyílások. Ezek a mélyen ülő, fekete rések teljesen szabályosan sorakoztak a sima betonfalban. A bejárat jóval beljebb, a homlokzat alatt volt. Az Öregember maga felé húzta a súlyos üvegkapu nyitható szárnyát, és belépett az előtérbe. "Jó napot kívánok", szólt rá egy erős, határozott férfihang. Az Öregember a hang irányába pillantott. A

bal oldalon egy széles pult állt, mögötte egy világos arcú, jelzés nélküli, sötét felöltőt viselő tisztviselő. A köszönése egyben felszólítás is volt, így az Öregember készségesen a pulthoz lépett, és röviden előadta látogatásának célját. A tisztviselő egy ürlapot helyezett a pultra, és megkérte az Öregembert, hogy töltse ki. Az Öregember kissé félrehúzódott, és néhány perc múlva átadta a kitöltött ürlapot a tisztviselőnek. A férfi egy paraván mögé vonult, majd hamarosan visszatért egy kis műanyaglapocskával. "Az azonosítóját félévente kell meghosszabbítani. Ha nem ismeri az intézmény működési szabályzatát, forduljon az olvasterem információs szolgálatához. Jó munkát!", mondta a férfi monoton szabatossággal, és átnyújtotta az Öregembernek a belépésre jogosító igazolványt. Az Öregember megköszönte, és elindult a kétoldalt kötélkordonnal határolt szűk folyosón az előcsarnok felé. A néhány lépésre lévő beléptető pontnál egy ugyanolyan felöltőt viselő férfi állt, mint a pultnál. Arra kérte az Öregembert, hogy mutassa meg a táskája tartalmát. Az Öregember kinyitotta a táskáját, a férfi csak belekukkantott, és udvariasan megköszönte az együttműködést. Az információs szolgálatnál minden különösebb bürokratikus nehézség

nélkül kiutaltak neki egy kutató szobát, amely valójában csupán egy három oldalról zárt cella volt egy négyszögletes asztalkával, asztali lámpával és egy székkel. Az Öregember attól a naptól kezdve gyakran és igen hosszan üldögélt a fülkében, éppen ott, ahol a macskát később, négy-öt emelettel mélyebben megtalálták. Egyszer ugyanis, fényes nappal, minden észlelhető előjel nélkül, a szó szoros értelmében kifutott az épület alól a talaj, és mind a hat emelet az ezáltal keletkezett, mély kráterbe roskadt.

Az Öregember aprókat koppantott a botjával helyezkedés közben, aztán a lépcsősor felé fordult. A botot újra a hóna alá fogta, és elindult lefelé. Mivel az első lépéseknél a kapaszkodással, a megfelelő lépésritmussal volt elfoglalva, csak a negyedik vagy ötödik lépcsőfoknál vette észre a macskát. Az állat az első emeleti pihenőn, a jobb oldali lakásajtó előtt ült, és kissé félrebillentve a fejét figyelte az Öregembert. Áttetsző, túlvilági tekintete talán akkor költözött a koponyájába, amikor már hetek óta étlen-szomjan ült a város alatt. Ezzel a tekintettel nézte a romeltakarítókat is, ahogy megbabonázva álltak előtte, és

bámulták a szemén az önmagáról mit sem tudó létezés már csak alig derengő lazúrját. Az épület összeomlása után több Vizsgáló Bizottságot is fölállítottak, és hónapokon keresztül vizsgálták a katsztrófa körülményeit. Senki sem értette, miért indult el, és hova tűnt az épület alól az a roppant mennyiségű földtömeg. Csupán annyi volt bizonyos, hogy a pinceszinttől kiindulva egyszercsak repedezni kezdtek a tartófalak, majd az épület előredőlt, mintegy maga alatt rombolva a falakat, amelyek aztán magukkal rántották a födémeket, és a többi épületszerkezeti elemet. Kiszakadtak a szerelvények, a vezetékek, széttörtek a közműalagutak, a csövek, összecsavarodtak a vaspolcok, szétrobbantak a hatalmas, síneken járó szekrények. Ömlött a gáz, a víz, csapkodott az elektromosság, recsegett, dörgött, morajlott, rengett az egész tér, és vitte, sodorta magával, gyűrte a mélybe évezredek hordalékát. Valahol közöttük zuhant a macska is, a kavargó porban, fóliánsok, térképek, papírtekercsek között forogva, míg a térnek pontosan ugyanabban a tengelyében, ahol az Öregember egykori olvasócellája állt, földet nem ért, csak éppen néhány emelettel lejjebb. Az Öregember azért kereste föl a Városi Archívumot, mert meg szerette

volna tudni, hogy mit ábrázol a lépcsőház falán függő óriáspuzzle hiányzó részlete. Mivel több ezerszer elhaladt már előtte, minden meglévő darabját ismerte a képnek. A festmény nyilvánvalóan egy közismert motívumot ábrázolhatott. A táj, az épületek és az ábrázolás jellegzetességei számos támpontot szolgáltattak. Az Öregember úgy gondolta, hogy ezek segítségével rálelhet majd a festmény egy másolatára, és így megfejtheti a hiányzó rész titkát. Nyilvánvalóan helyes irányban kezdett el kutatni, mert hamarosan számos, hasonló stílusban készült, hasonló motívumot ábrázoló festményt talált. Csak a lépcsőházban függő kép eredetijét nem találta sehol. Még néhány szakarchivárius segítségét is igénybe vette, fölelevenítve nekik a lépcsőházi festmény jellegzetes motívumait, akik az elbeszéltek alapján újabb és újabb kötetek átvizsgálását javasolták, de hiába. Az egyik napon arra lett figyelmes, hogy a kis asztalkán nyitva lévő szemüvegtokban egészen finoman rezegni kezdett a távollátó szemüvege. Fölnézett az egyik nevezetes képtár jegyzékéből, és éppen vissza akarta fordítani a tekintetét, amikor ugyanaz a rezgés, ami a szemüveget mozgatta, az asztalt, sőt a széket is elérte.

Az Öregember kissé félrebillentett fejjel, áttetsző tekinettel nézte az első emeleti ajtó előtt trónoló macskát. Mintha nem is a lépcsőház alagútjában ereszkedett volna alá, hanem az állat rezzenéstelen, kiüresedett tekintetében. A negyvenkét nap kivett belőle minden szándékot, minden történetet. Olyan sima volt, mint a feszített víz tükre. És mert a végtelenségig lehetett látni benne, nem volt mélysége. Csak a létpárlat végtelen terjedése az áttetsző porcelánfényben. Nem volt benne sem idő, sem tér, sem emlékezet. Mindent elmosott az a negyvenkét nap, csak a szemüreget tartotta meg, és benne az ürességet. Ide indult az öregember, ezért ereszkedett le a hegyről, az emeletről, mert már igen elnehezedett a légzése a szűk barlangok, hipermnéziás papírbunkerek áporodott levegőjében. Nem bírta már forgatni, emelgetni azokat a súlyos fóliánsokat, égett, folyt a szeme a hiábavaló meresztgetéstől, fuldoklott a régi papírokból fölszálló portól, elnehezedett a feje, mintha homokkal telt volna meg. Nézte a tükörsima, a mindenség mélyéből derengő fényt, és arra gondolt, hogy újra vízre száll, mert úgy talán könnyebb lesz az utazás. Előbb azonban megállt az *üres*, első emeleti pihenőn, letámasztotta a botját, és kifújta magát.

Az utolsó lépcsőházi ablakon is kinézett, ezt soha nem mulasztotta el, mert a földszintig nem volt már több pihenő, a lépcsőkar egy tagban, az utolsó harmadától a kapu felé fordulva ereszkedett lefelé, a kővel borított előtérig. Nézte a ház mögötti rámpákat, a belső udvarok dokkjait, a konténereket, a jelző fényeket, és egyszercsak megpillantotta a csúcsos tetejű, piros téglás házakat, a homlokzati tűzfalak csipkés szegélyét, az osztott üvegű, barnásan meg-megcsillanó ablakokat, és a fölöttük titokzatosan kavargó, változó felhők monumentális alakulatait. Az Öregember könnyedén lépkedett a lépcsőn, gyönyörködve nézte a *teljesen egyöntetű*, festői panorámát, és akkor hirtelen megpillantotta a lépcsőházban függő kép hiányzó részletét. Egy hosszú és széles, rendkívül mély, üres árkot. Akárha a föld hasadt volna ketté, rettentően kitátva a pofáját, mintha magát a világot akarná elnyelni. Az Öregember megtorpant, belemarkolt a korlátba, még a botját is letámasztotta. Rettenetes megindultság vett rajta erőt. Hát innét száll föl a pánik? Innét árad szét a testben, a húsban, a hormonokban? Ebbe fullad bele napról-napra? Ez a híres üresség, szakadatlan összeömlés tette életét léte paprikajancsijává? Ezért nem találta a nyomorúság okát, mert mindig a

múlt hamujában kotorászott, mindig az elejéről akarta fölgöngyölíteni a történetet. Amikor mindennek az oka a végéből következik, az átellenes oldalról szivárog át, mint a nesztelen és folyamatosan gyilkoló gáz. Ott állt a rettenetes kráterrel szemben, a mindent elárasztó zuhatagban, ugyanabban a térben, ugyanabban a gázban, a méreg azonban most átáramlott rajta, és a letehetetlen test nem megfúlt, hanem sejtről-sejtre szállt föl a tisztulásban. Ott állt a kanyarodó lépcsőkar alsó harmadán, szemben a térre nyíló kapuval, a dróttal hálózott, vastag katedrálüveggel, rajtuk a kapun túli platánok lomhán imbolygó árnyaival, és nem félt többé. Mert az automata állat meghalt benne.

Az Öregember újra a hóna alá szorította a botját, és ledöcögött a lépcsőn. Az előtérben egy pillanatra még megállt, támaszt keresett a botjának és a lábának, hogy meg tudja tartani a súlyt, aztán föltárta a ház kápuját. És akkor, mit gondoltok, ki jött vele szemben? Bizony, a gyerek, az jött vele szemben. Sem fiúcska, sem leányka nem volt, hanem mindkettő. Karcsú és sudár, mint egy halászó madár, hajlékony, mint egy sebesvízű patakban kígyózó hal. Könnyű, ringó járással, üres

kézzel jött, éppen csak egy zsebkendőnyi vászon takarta az ágyékát. De jaj, mit látott akkor az öregember? Mit látott, ahogy ott nézgedélt? Csak nem azt látta, hogy a gyerek beleveti magát a harmincszor nyolc láb magasból lezúduló víztömegbe, amely még harminc mérföld távolságra is sűrűn tajtékzik, és se hal, se teknősbéka, de még óriás vízigyík sem merészkedett bele soha? Bizony azt látta, és rettentőn megijedt, mert azt hitte, hogy el akarja veszejteni magát a gyerek, kétségbeesetten szaladt utána a parton, fuldokolva kiáltozott felé, de az ügyet sem vetett rá, csak vidáman úszkált, hagyta magát az árral, repült, forgott, alámerült vagy fölbukott, ahogy vitte a forgatag. Aztán ugyanolyan könnyedén, ahogy a vízre szállt, kiszállt belőle, éppen az Öregemberrel szemben, és dalolva szárítgatta magát. Fehér hajáról világos, tükrös cseppekben hullott a víz. Az Öregember belenézett az egyik ilyen tükörbe, és elmúlt benne minden kétkedés. Jobb lábbal lelépett a vastag falba vágott fülke első lépcsőjére. Rögtön utána húzta a bal lábát is, de ezzel már a következő, a középső lépcsőfokra lépett, és innét már nem is ment tovább. A jobb lába ugyan még odazöttyent a másik mellé, de már nem tartotta egyik tagja sem. A testéből kiáramlott minden szilárdság, és

belesüllyedt a vízbe. A vízből aztán tűz lett, a tűzből levegő, a levegőből éter, és akkor lejárt az Öregember létezésének ideje. Az elengedett bot lassan hátradőlt, neki a kapukeretnek, az Öregember teste pedig szabályosan összecsúszott, mint egy nesztelenül kiüresedett tömlő, és eltűnt a kabát nyílásaiban. A gyerek visszalépett a járda szélére, leguggolt, és kissé oldalra billentett fejjel nézte a kapu dróttal hálózott, vastag katedrálüvegén lebegő platánok árnyait.

A létezés igéi

Az angyalok nem írnak.Valószínűleg nem is beszélnek, sőt nem is gondolkodnak. Merthogy ők lesznek elgondolva. Így aztán angyal lett. Az avilai Szent Terézről elnevezett, borostyánsárga, gótikus templom tornyán ült, délkelet felé fordulva, az Erzsébetvárossal szemben, két szegletkő közötti beékelődésben. Lógatta a lábát, és angyali közönnyel a házsorok közötti utcákat nézte. Amikor még nem volt angyal, akkor is többször így tett, csak nem éppen az avilai Szent Terézről elnevezett templom tornyának tetején ücsörögve. Nézte az utcákat, a tárgyakat és a közöttük hullámzó, lengő, lebbenő burkokat, a fény és a levegő rezgését, a létezés szövetét, és a formán gondolkodott. A formán, mert meg akart szólalni, de nem tudta, szabad-e. Azt tudta, hogy a nyelvnek mindent szabad, de vajon *neki* szabad-e? Milliószor belekezdett már, és mindahányszor menten elhallgatott. Például szégyenből, ahogyan szégyellte magát a "Medúza tutaja" előtt, ahogy ott állt a rettenetben, és azon kapta magát, hogy gyönyörködik. Vagy a hiábavalóság érzete miatt, hiszen mit tudhat a *másik* szava. Tudhatja-e *szó* az üvöltést, a hörgést, a sikolyt, a suttogást, tudhatja-e a testbe, a húsba fúlt szavakat, tudhatja-e a pusztán megélhetőt, de elgondolhatatlant. Pontosan

annyiszor kérdezhetne rá a szavaira, ahányszor megszólalt. Pontosan annyiszor kérdezhetne rá az elnémulásaira, ahányszor elnémult. És pontosan annyiszor, ahányszor kérdez, adhatna *bármiféle* választ. Minden csupán a folytatásért van, hogy folytatódjanak a megszólalások, az elnémulások, a kérdések, a válaszok, hogy folytatódjon a folytatás. És mindegy a forma is, mert mindegyik forma csak azért van, hogy folytassa a formát, és mindegy a mindegy is, az egyetlen feladata, célja, értelme, jelentése úgyis csak a folytatódás. Az embernek azonban sosem elég a puszta folytonosság, és így mindent összevissza zavar, összevissza zavarodik. Az angyalok viszont nem ismerik a mértéket, így az elégséget, és persze az elégtelenséget sem. Gondtalan üldögélhetnek hát az avilai Szent Terézről elnevezett templom tornyának tetején, nézhetik az Erzsébetváros utcáit, rázúmolhatnak egyik-másik kapualjra, boltbejáróra, mellészegődhetnek a sietős asszonyoknak, flangáló lányoknak, felpattinthatják a futkározó fiúk előtt guroló labdákat, mögé állhatnak a széttárt napilapba mélyülő, görnyedt hátú öreguraknak, kihallgathatják a bolt előtt összehajlók beszélgetéseit, beleleshetnek a nyitott tenyerekben lapuló kijelzők híreibe, vagyis

tehetik az angyalok dolgát, és ha például egyikük, jelesül tényleg éppen az, amelyik az avilai Szent Terézről elnevezett templom tornyának tetején ül, délkelet vagyis az Erzsébetváros felé fordulva, ezúttal azonban tekintetét az utcák és a házak fölött tartva, egyszercsak téged pillant meg irdatlan távolságban, mire rögtön megemelkedik, útnak indul, szárnyra kap, gondolkodás nélkül, hiszen miröl is gondolkodna, ha a megpillantással a megpillantást kell folytatnia, az útnak indulásával az útnak indulást, a szárnyra kapással a szárnyra kapást, mert az angyalok is, miként az emberek, akár tesznek vagy nem tesznek valamit, az elvégzett vagy nem elvégzett cselekvést folytatják, csak nekik nem kell gondolkodniuk, mert elgondolják őket, és így, ha az ember már sehogy sem tudja folytatni a történetet, akkor nagy cselesen ők viszik tovább a szavakat, hogy ne maradjanak elintézetlenül a holtak.

Az angyal tehát lógázta a lábát, de még a földön tartotta a tekintetét, és bámulta a házsorok közötti utcákat, az épületek homlokzatát, az utcai szerelvényeket, a járműveket, a járdán és az úttesten lévő egyéb tárgyakat, mindenekelőtt azonban az embereket

nézte, a férfiakat és a nőket, a gyerekeket és a kamaszokat, az öregeket és a bénákat, a szépeket és a rútakat, a görbe hátúakat és a szálfa termetűeket, a csámpásakat és a sikkes járásúakat, a komorakat és a derűseket, a foghíjasokat és a gyöngyöző mosolyúakat, mindannyiukat nézte, de valójában csak a végtelen sorjázást figyelte, ahogy a lépés lépésbe olvad, a mozdulat mozdulatba, a gesztus gesztusba, ahogy mászik, ugrik, kapcsolódik, lopakodik, simul egymásba még a legapróbb miccenés is. Éppen úgy nézte, ahogy az emberek például a tengert nézik, nyugalmas közönnyel, egyre tovább- és továbbcsúsztatva a tekintetüket, amíg a látóhatár útjukat nem állja. Az angyaloknak azonban nincs látóhatára, nyilván ezért láthatott meg téged, bár az is meglehet, hogy szinte csak karnyújtásnyi távolságra kellett volna néznie, ezt viszont maga sem tudta volna megállapítani, mert az angyalok tekintete nem ismeri a teret. Az embereké viszont igen, így amikor még nem volt angyal, és ugyanígy, legalábbis hasonlóképpen a házsorok közötti utcákat nézte, az épületek homlokzatát, az utcai szerelvényeket, stb., mindenekelőtt azonban az embereket, akkor is látta persze a végtelen sorjázást, ahogy a lépés lépésbe olvad, a mozdulat mozdulatba, a

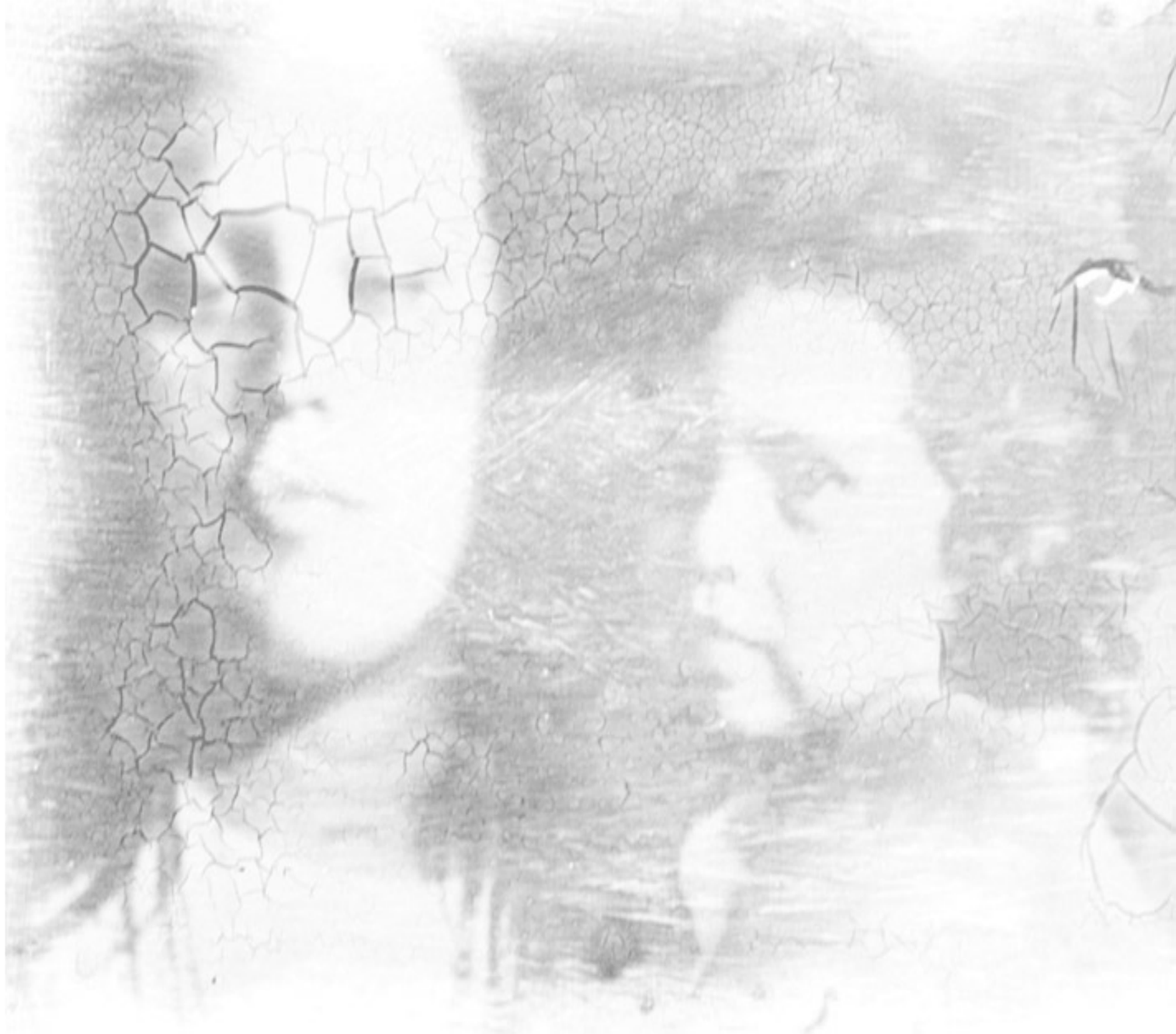

gesztus gesztusba, ahogy mászik, ugrik, kapcsolódik, lopakodik, simul egymásba még a legapróbb miccenés is, ezek azonban mindig csak a következő hullámtörésig vitték a tekintetet, mert ez a tenger olyan volt, mintha minden egyes hullámát kimerevítették volna a térben, nem volt sem emelkedése, sem süllyedése, sem sodrása, inkább akadály volt, sorompó, torlasz. De hogyan is tudott volna *siklani* a tekintet, amikor minden egyes árnyéknak, foltnak, mozdulatnak, gesztusnak, minden egyes miccenésnek neve volt, és ezek mind, mind rá vallottak. Bűvölten hallgatta a történetüket, kereste, kutatta, jegyezte, válogatta őket, kereste az értelmüket, a jelentésüket, kereste bennük magát és a másikat, az intést és a tanúságokat, a szépséget és a rettenetet, az átkot és az ajándékot, a titkot, a kiadhatót és a kiadhatatlant, forgatta, mérlegelte őket, mint egy becsüs, szerette volna mondani egyiket-másikat, hiúságból, szánalomból, hiábavaló igyekezetből, jóakaratból, de ahányszor beszívta a levegőt, csak fulladt tőle, mert képtelen volt rendesen kilélegezni, így aztán a hangok semmiféle grammatikába nem rendeződtek, csupán kehegett, köhögött, huhogott, zúgott, és nem értette, másoknak miért megy. Pedig nem volt olyan artikulációs

szabály, amelyet ne ismert és uralt volna. A gátlás azonban megbénította a morfológiát. Az angyaloknak ellenben nem volt gátlása. Nem *fogták rá* a szavakat hol az egyik, hol a másik árnyékra és mozdulatra, mert könnyebb annak, akinek *minden* árnyékhoz és mozdulathoz köze van. Az ember viszont nézi a végtelen sorjázást, és egyszercsak fölismeri az egyik árnyékban az egyet, és elszorul a torka, és megszakad a testében minden, mi szakadni tud. Nézi az árnyat, képtelen elfordítani a tekintetét, és még akkor is görcsben bámulja, amikor már semmi szilárdat nem hagyott benne a fájdalom. És eközben unos-untalan ugyanazt szajkózza. És azt mondja benne valami, nem cselekedhet másképpen, hiszen ugyanaz a vér van benne, amit a másikban kiontottak. Lemezről lemezre, rögről rögre, sejtről sejtre. Az angyaloknak azonban nincs vére.

Meglátott téged, és ha ember lett volna, ember, ezer zsilip szakadt volna át benne, és árasztotta volna el minden üregét a múlt, a jövő, az örvénylő emlékezet, és ragadta volna magával, szédületbe, ájulatba, lökte, taszította volna egyik kútból a másikba, démontól démonig,

fúriától fúriáig, vagy taglózta volna le a letargia, és ő, az ember, szavalta, suttogta, üvöltözte volna hozzá a szövegkönyvet, vagy gurnyasztott volna konokul, és szavát még az isten se vette volna, az angyal viszont fölállt, elrugaszkodott a torony gerincéről, és repülni kezdett, és repült, repült, maga alatt hagyva az utcákat, városokat, tájakat, hogy újabb utcákat, városokat, tájakat rajzoljon az árnyéka, mert árnyéka az angyaloknak is van, mint mindennek, ami változatlan háttér előtt változik, hogy folytatódjék a változás, és ha már elrugaszkodott, folytatódhasson a megérkezés is, folytatódhassanak az alatta kanyargó folyók, hullámzó hegyek és tengerek, folytatódhassanak körülötte a fehér és a fekete csillagok, a szél és a csapadék, a nyomás és az égtájak, és folytatódhasson alatta az élet, a születés, a halál, a nyomor és a nyomorúság, folytatódhassanak a háborúk, a menetek, a végeláthatatlan roncsok, a földkérgéről rongyokban lelógó kontinensek, folytatódhassanak az ünnepek, a mámorok, a szerelmek, és ha fölé ér, bármily roppant magasságban is, mint a lézer lecsapjon a tekintete, és folytatódjon az ereszkedés, szűkülő körökben, lejjebb és lejjebb, a végeláthatatlan föld, végeláthatatlan szegélyének éppen arra a pontjára,

amelyre aztán letelepedve úgy tesz, mintha széjjelnézne, de a nézésében akkor sem lesz más, mint ami volt, amikor elrugaszkodott az avilai Szent Terézről elnevezett templom tornyának tetejéről, amikor téged megpillantott. A hatalmas árok hosszanti oldala felől érkezett. Előbb széltében átrepülte, aztán egy széles ívben visszafordult, megállt magasan a nyitott föld felett, és nézett lefelé. Hamarosan azonban újra ráhasalt a levegőre, és ezzel mintegy a nyitott földre, még ha talán kilométernyi vastag gáz is választotta el tőle, és lassan, körözve lereszkedett az árok szélére. Óvatosan tapogatta talpával a talajt, végül letepeledett a szakadozott partoldal peremére. Nem lehetett tudni pontosan, milyen mély volt az árok, mert szinte teljesen föltöltötték. A legfölső réteg alig volt lejjebb, mint a lefelé lógázó lába, és ezen a rétegen feküdt ő is, hanyatt. Bal karja és a keze enyhén a csipője alá szorult, jobb karja viszont könyökben behajlítva fölfelé állt, mintha nyúlni akarna. Az angyal letámasztotta két kezét maga mellett a földre, amitől a válla kissé fölhúzódott, és szórakozottan hintáztatta felsőtestét. A táj ugyan végtelen vonalakban rajzolódott ki körülötte, a nyitott, roppant földteknőn kívül azonban mégsem volt környezete. Talán

légkör sem vette körül, nem tudhatta, mivel levegőre neki sem volt szüksége. Mindent egyforma, mozdulatlan, szürkésfehér fólia borított. A térben elhelyezkedő alakzatok mélyéből súlyos csend áramlott kifelé, és ez mindent tárggyá tett. Látta ugyan például, hogy oldalvást a közelében egy nagy testű madár áll, csőre kitátva, torkában ide-oda jár egy pöcök, de hang nem jött ki a torkán. Átellenben, az árok szélén egy izmos véreb figyelte, hatalmas, busa fejében föl-fölszakadt a pofája, mintha ugatna, de néma maradt. Mögötte óriás platánok tömött lombjai ringtak, nesztelen. Az angyal forgatta a fejét, aztán kissé előredőlt, mintha hallgatózna.

Amikor még ember volt, tudta, számtalanszor fogja elkezdeni, újra és újra, és folytatni egyszer sem tudja majd, mert neki éppen a folytatni nem tudást kell folytatnia. Képzeletben fölült az Avilai Szent Terézről elnevezett, borostyánsárga, gótikus templom tornyára, délkeletnek fordult, és nézte az utcákat, az épületeket, az imbolygó árnyakat. Az az igazság, hogy már akkor is teljesen képtelen és irracionális vállalkozás volt, hiszen földtörténeti korok óta nem járt a városban, sőt az is

lehet, hogy sohasem. Pusztán kitalálták az egészet, egyszerűen *ráfogták*. Ráfogták a dédit, amint ott tipeg az úttesten, szinte nem is emeli a lábát, miközben puskatussal verik a fejét, mert nem tudja elég magasra tartani a karját. Nagymama mellette megy, hosszú, bokáig érő, férfi télikabát van rajta, spárgával összefogva. Néha sikerül a dédi elé hajolnia, és fölfogni testével az ütéseket. A dédi, különös módon, nem esik el az ütésektől, mindig csak meginog, és megy tovább. Az egész város tele volt ezekkel a történetekkel, és nem kellett még angyalnak sem lennie hozzá, hogy tudja, induljon el bármelyik égtáj felé, ugyanazokat történeteket játsszák és mondják el az idők kezdete óta, legalábbis mióta léteznek történetek. Ő viszont ezeket már nem tudta folytatni, egyszerűen nem látta értelmét a folytatásnak, mert már mozdulni sem lehetett a sok folytatástól, minden nyilásból, résből, üregből a folytatás ömlött elő, és nőtt, dagadt, rétegződött, és ugyanígy a nem folytatás is, mert mindkettőnek csupán egyetlen kizárólagos célja volt, a folytatódás. Kissé előrehajolt, mintha hallgatózna, pedig a másik ott feküdt, nem sokkal a lóbázó lába alatt, a szinte teljesen föltöltött, hatalmas, nyitott árok legfelső rétegén, ha kinyújtotta volna a karját, esetleg el is érhette

volna, és akkor mintha a másik azt a képtelenséget suttogta volna fölfelé, ahol gubbasztott, hogy ő csak színlel. Az angyal félrefordította a tekintetét, és egykedvűen a semmibe bámult. Nem dühödött meg, nem gázolt bele a mészbe, nem markolt bele a lágy, rothadó húsba, akit nem sokkal azelőtt még öten vagy hatan tartottak, futottak vele egy romos szerelőműhelybe, aztán állva, hassal előre odakötötözték egy szerelőasztalhoz, leszorították a nyakát egy tilóval, és fölnyomtak valamelyik alsó nyílásába egy még éppen fölnyomható ipari csövet. Aztán az egyikük fogott egy patkányt, nem kellett sokat vadásznia, csak ki kellett nyújtania a kezét, az egész város teli volt kiéhezett, megvadult patkányokkal, kiszúrta a szemét, és fölengedte a csőbe. A cső száját pedig betömködte egy ronggyal. A hús persze üvöltött, mindenfélét habzott a szája, az orra, és ugyanaz a hab tolult elő a szemüregéből is, mert a pánik kipréselt belőle mindent, ami emberré teszi a létezőt. Ez az állapot persze nem tart sokáig, legalábbis annak, aki mérni tudja az időt, a hús viszont ilyenkor hermetikusan bezárul a létezést maradéktalanul kitöltő mostba, és ezt tudták a körülötte állók is. Hiszen ugyanaz a hús töltötte ki az ő testüket is. Így aztán mielőtt a másik az

őrületen, az eszméletvesztésen vagy másféle átjárón kiszökhetett volna az időtlen pokolból, a körülötte állók egyike megkerülte a szerelőasztalt, és belepuffantott a húsba. Aztán lerázta kezéről a ráfröccsent húst, beletörölte ujjait a nadrágjába, és nevetett, mert abban a pillanatban éppen a nevetést kellett folytatnia, ahogy előtte a gyilkolást, a másiknak meg a halált. Annak pedig, aki színlel, annak a színlelést, vágott volna vissza az árok szélén hallgatódzó angyal, de csak némán, egykedvűen gubbasztott a bábuk felett, és azt sem mondta, akár üvölthette volna is, hogy legyen, akkor színlelem a dédit, a szerelőasztalra húzott húst, színelelem mindahányat, akit megnevezek, akiknek történeteket koholok, és lám, színlellek téged is, hogy megláttalak. És színlelem, hogy számon kéred tőlem a nevedet, a sorsodat, a történetedet, számon kéred az apádat, az anyádat, a hazádat, a vallásodat, a nemedet, hogy én bizonyítsam, léteztél, hiszen ha más nem, a tested helyén fekvő dög is ezt bizonyítja. De mit tegyek a többiekkel? Hogyan szólaljak meg úgy, ha minden szavammal a másikat kirekesztem? Mindezt azonban nem mondta, hogyan mondta is volna? Hiszen nem volt már ember.

Ott gurnyasztott képzeletben az avilai Szent Terézről elnevezett, sárgára festett, gótikus templom tornyának tetején, és nem mert újra megszólalni, mert úgy érezte, minden egyes szóval kifújt levegő végleg elveszik, és tudta vagy legalábbis tudni vélte, hogy minden ember csak egy bizonyos mennyiségű oxigénkészlettel rendelkezik. Nem mert újra megszólalni, hallgatni viszont képtelen volt, mert azt is tudta vagy legalábbis tudni vélte, hogy amíg beszél, addig nem hal meg. Mert nem számít a szív, meg a tüdő, meg a légzés, meg az agy, csak a hangzó szó az érdekes. Mert ha beszél, akkor él. Amíg hallja a saját hangját, nem halott. Persze, hogy színlel. Úgy tesz, mintha neked akarna sorsot, biográfiát, nevet adni, miközben iszkol a halál elől, iszkol hozzád, mert mióta már, hogy nem vagy. Nem neheztel érte, de azóta tönkre ment a légzése. Képtelen annyi levegőt egyszerre beszívni, hogy mondatokban beszéljen. Minden hang széttöredezik a torkában. Miért nem szólalsz meg te, perelt néha, dacos pillanataiban. És persze jól tudta, ugyanolyan képtelenség lenne ez, mintha egy angyal szólna.

Az angyal egykedvűen üldögélt a meredek árokpart peremén, és bámulta a mozdulatlan, zárt ég alatt fekvő bábukat. Miként az angyaloknak, nekik sem volt szükségük levegőre. Így sem megszólalni, sem mesélni nem tudnak. És ha tudnának, akkor is csak azt lennének képesek elmesélni, amit ismernek a történetek. Milliárdféle módját az átkelésnek termeken, városokon, országokon, tengereken. Milliárdféle arcát az alvilág keretlegényeinek. Milliárdféle szavát a madárként tollruhát viselő őröknek, a vetkőztetésnek, míg végül eljutnak a hetedik terembe, a hetedik városba, a hetedik országba, a hetedik tengerre, a hetedig fedélzetre, és anyszült csupaszon belefektetik őket a mészbe, ahol aztán mindannyiuknak megkelhet a hómelle, alabástrom hasa, mint a kovász. A történetek mindezt jól ismerik. De menten elfúlnak, bármennyi levegő legyen is még a tüdőben, ha a nyers hús tudását kellene átfújni a dermedt szálakon. A bábuk tudását, amiről csak a hús tud, a zsigerek. A néma hús, amin keresztül emberek vagyunk. Ha megskalpolnak, hiszen így tesznek itt mindenkivel, ha egy csontfejű, vak szolganő kiveszi a szemedet, hiszen így tesznek itt mindenkivel, ha elveszik minden ékességedet és nyomorúságodat, hiszen így tesznek

itt mindenkivel, és úgy fosztják meg vázadat a hústól, mint a madárt a tollától, nincs már mivel szólni, nincs útja levegőnek, csak a bábuk tudása marad. És ahogy ezek nem élednek meg soha, ugyanígy nem éled meg az, amit tudnak. Miről meséljen akkor? Hogyan szólaljon meg? Ha kivennék a földből, és csinálnának a vázba új járatokat, és átfújnák rajta a levegőt, és újra szerelnének hozzá érzékeny berendezéseket, miféle hangok szólnának? Akarnád tényleg hallani? Az angyal komoran nézett maga elé, próbálta elgondolni, amire magában, angyalként, képtelen lett volna, és szerette volna fölismeri a tőle alig két testhossznyi távolságra fekvő bábut. Próbálta fölismerni benne a testet, a testét, ahogy ott fekszik *alatta*, hanyatt, bal karja és keze enyhén a csipő alá szorulva, jobb karja könyökben behajlítva, mintha nyúlni akarna, kapaszkodni felé és belé, de a kéz nem éri el, még megpillantja szemében a visszavonhatatlanságot, a száguldást, a megsemmisülést, a teljességet érintő, mindent kizáró magányt, a leváltságot, tovább azonban nem tudta követni, sem akkor, sem most.

Amikor az angyal letelepedett a meredek partoldal peremén, végignézett a nyitott földteknő tetején és végül megállapodott a tekintete a lába alatt elnyúló testen, pontosan tudta, még angyal létére sem teljesítheti az angyalok eredeti küldetését, hogy fölhozza a számára kijelölt lelket a felszínre. Ha valakitől elvették a haját, a szemét, üregeit agyaggal és iszappal töltötték föl, senki fia nem hozza föl többé a felszínre. A rábízott lelket azonban nem az angyali nyilvántartásban osztották rá, hanem még emberként vette magára. Pusztán angyalként esetleg felmenthette volna magát, hiszen az angyalok bármit megtehetnek, így viszont semmi lehetősége nem volt a kerülésre. Vagy folytatódni tud benne a cselekedet, vagy megszűnik a folytonosság, és megáll a világ. Nem hagyhatja tehát ott. Nem a világért, mi dolga azzal, hanem a megszakadt mozdulatért, ahogy a másik *abban a pillanatban* könyökben behajlította a jobb kezét, és felé nyúlt.

Amikor még nem volt angyal, azt gondolta, hogy a tárgyak megőrzik az érintéseket. Ahogy megőrzik pillanatokra, percekre a test,

a bőr melegét. Azt képzelte, hogy az érintések tárgyakba áramló nyoma soha nem bomlik el. Akkor sem, ha a tárgyak elbomlanak, hiszen azok is csak valamivé lesznek, és ezzel együtt az érintések nyoma is valamivé lesz. Akkor gondolt erre először, amikor a folyó partján feküdt egy pokrócon, hason, és a fejét a homloka alatt összekulcsolt kezén nyugtatta. Talán megrezzent fölötte a levegő, vagy meghallotta, ahogy a közelében összekoccantak a homokszemcsék, mindenesetre kissé oldalra fordította a fejét, és fél szemét résnyire nyitva, oldalra lesett a karja alól. A pokrócra egy hosszúkás árnyék esett, alig sötétebb, mint az anyag színe. Egy ideig nézte az árnyékot, aztán lehunyta a szemét, és bizonyos volt benne, hogy az árnyék nyoma most már örökké ott marad az anyagban. És éppen így minden pillantás vagy a bőr érintésének nyoma. És ettől, ezáltal él, lélegzik a világ. Mert mit érne magában az oxigén és a fény? Merő pusztaság lenne az egész, nem több. Üres gázhalmaz. Így viszont még a legparányibb atom is csupa élet. És azt gondolta, hogy csak be kell pólyálni a halottakat a pokrócokba, vásznakba, szövetekbe, meg kell érinteni őket az eleven tárgyakkal, és akkor azok is megélednek. De miért gyilkol akkor a mész? Miért a kéz,

az élettel milliószor érintett? Nem értette, aztán már nem akarta érteni, egyáltalán nem akarta, legyen inkább angyal, csak ne kelljen értenie. Őt azonban nem hagyhatja lent, furkálódó férgek nyüzsgő tengerében, a gáztól hullámzó föld mélyében, a sár- és iszapzabálók gyülevész seregében. De se szólítani, se érinteni nem tudja, hogyan hívja, ébressze akkor? Az angyal, két kezét letámasztva maga mellett a földre, lassan előretolta magát, és óvatosan lecsúszott az árokba. Repülni nem repülhetett, hiszen nem volt honnan elrugaszkodnia, de ki tudta szűrni a súlyt magából, hogy ne nyomja, törje meg az alatta fekvő bábukat. Amikor újra kinyitotta a szemét, már nem látta az árnyékot. Fölállt és tett néhány lépést a folyó felé. Az, akié a pokrocra vetülő árnyék volt, a partoldalon hevert, fehér, meleg homokban. Hanyatt feküdt, ruhátlanul, mint a bábuk. Leereszkedett hozzá, és azt kérdezte, odafekhet-e mellé. Persze, mondta a másik, és bámulta tovább az eget. Majd azt kérdezte: Mit gondolsz, lehetnék én is angyal? Az angyal, vagyis az, aki akkor még nem volt angyal, hosszan hallgatott. Végül azt mondta: Persze, te is lehetsz angyal. De akkor egy angyalnak emberré kell válnia. Ez a szabály. Hogy ne billenjen meg az arány. Előbb persze mesélned

kell neki az emberről, mert az angyalok nem ismerik a levegő súlyát. Nem tudják, hogy milyen érzés élni. Ugyan ők is élnek, az viszont az angyalok élete, nem az emberé. De szeretnék tudni, milyen érzés emberként élni. Hiába voltak egykor emberek, persze nem mindegyik, azok viszont csak üres figurák, papirmaséból, vattából, limlomból tákolt semmiségek, amikor angyallá váltak, szétfoszlott bennük az emlékezet, hogy repülni tudjanak. Ha még mindig emberek lennének, persze nem azt akarnák tudni, hogy milyen az élet, hanem hogy milyen a halál. Nem azt kérdeznék, hogy látható-e a szél, hallható-e a csend, tapintható-e az árnyék, milyen íze van a fénynek, hanem hogy milyen íze van a földnek. Milyen az, ha a föld kenődik szét az ínyen, gyökerek csiklandozzák a meztelen szemgolyót, hangyák hordják szét a hajszálakat. Érződik-e ott lenn a virágok, fűszerek illata? Döngenek-e a bányák, hallható-e a fű serkenése, millió szorgos bogár sürgés-forgása? Vannak-e lent is nappalok és éjszakák? Merre mennek a test nedvei, ha a csatornák összenyílnak? És egyáltalán: van-e ott lent és fönn, vagy csupán a végtelen, ismeretlen anyagból sodort síkság? Ha még mindig emberek lennének, ilyesféléket kérdeznének.

Az angyal óvatosan végignyúlt a másik mellett, és bámulta az eget, az őszi égboltot, ahonnan érkezett. Nem volt benne semmiféle vágy, ahogy nem volt a másikban sem, se a körülötte, alatta rétegződő bábukban. Mindannyiuk vágyát felszippantotta a fekete látomás, és a belőle kilobbanó fény. Az őszi égboltból ereszkedett alá, mert föl kellett szállnia, mert elsüllyedt a föld alatta. Belesüllyedt a vízbe, a víz a tűzbe, a tűz a levegőbe, a levegő az éterbe, a sápadt holdat pedig finom füst takarta. Így bolyongott derengésből derengésbe, mígnem hirtelen négy félelmetes hangot hallott egymás után. Hegyek omlását, tenger robajlását, tűzvész zúgását, egek ezerszeresen visszhangzó dörgését. Rettenetesen megrémült, és futni kezdett a semmiben. Lábai alatt, mintha csak a talpával hasítaná föl az űr kérgét, vörös és fekete szakadékok nyíltak meg. Kitárta két karját, és csapkodni kezdte a körülötte örvénylő, kormos esőt. Nem tudta, hogy emelkedik-e vagy süllyed, csak azt érezte, hogy leoldódik teste a súlyáról, és könnyen, ellenállás nélkül repül. Hamarosan elcsendesedett a vihar, megvirradtak a fények, és már nem is repült, csak siklott a bársonyos fényben. Ekkor vette észre az avilai Szent Terézről elnevezett, borostyánsárgára

festett templomot. Körberepülte néhányszor a magas tornyot, aztán leereszkedett a gerincére. Délkeletnek fordult, és nézni kezdte az utcákat, épületeket, imbolygó árnyakat. Nézte a férfiakat, a nőket, a gyerekeket, nézte az arcukat, a mozdulataikat, de nem volt benne semmiféle vágy. És akkor sem volt benne vágy, amikor megpillantott téged. Vágy nélkül egyenesedett föl, rugaszkodott el a torony gerincéről, ellenben a leghevesebb vágy sem tudta volna visszatartani. Repült, és oly könnyen haladt, ahogy a víz ömlik a vízbe.

A másik a partoldalon feküdt, sugárzó fényben, gyöngyöző fehéren, mozdulatlanul, mint egy bábu. Hanyatt feküdt, és pengényi résre nyitott szemmel az eget kémlelte. A messzeséget, amelyet teljesen nyitott szemmel még nem lehetett látni, mélyében azonban már tágult az éjszaka, mint egy lassan nyíló seb. Nézte a kavargó gázokat, és az kérdezte az angyaltól, aki akkor még nem volt angyal, hogy tudja-e, hogy ha meghal az ember, akkor egyszerűen kiveszik a szemét. A kocsonyás golyókat folyékony üvegbe forgatják, és titkos raktárakba zárják. A raktárak azért titkosak, mert ha megsemmisülnének, akkor

elpusztulna a világ, mert a világ az, ami a szemekben van. Csak meg kell nézni a bábukat, mindegyiknek üres a szemgödre. Nem a halál végzett velük, hanem a szemüket vették ki. Ragyogó, eleven, kék csillagok. Olyan kékek, mint a tenger, a levegő, maga a föld. És ahova néznek ezekkel a csillagkék szemekkel, ott keletkeznek a dolgok. De csak addig léteznek, amíg benne vannak a nézésben. Így aztán a dolgok állandóan keletkeznek és megszűnnek, mert a szemek mindig néznek valahova. Ha a tekintet rögzülne, könnyű lenne elmondani, mi a világ. A tekintet azonban ide-oda ugrál, csukott szemmel is. Hogyan lehetne akkor elmondani, hogy mi a világ? Éppen neki, aki még repülni sem tud. Aki minden ízével a földre, a földbe van szögelve. Hogyan mondja el az angyaloknak, hogy milyen érzés embernek lenne? Milyen érzés a folyó parton feküdni, hanyatt a napon, a meleg homokban, és hirtelen megérezni felülről a levegő rezzenését. Milyen érzés fölismerni egy elfelejtettnek hitt arcot, egy elfelejtettnek hitt hangot. Fölismerni egy utcát, ahol soha nem jártunk. Fölismerni valakit egy idegenben. Milyen érzés ébredés után, reggel, először a tükörbe nézni. Vagy este, lefekvés előtt, utoljára a tükörbe nézni. Milyen érzés megérinteni valaki kézfejét.

Súlytalanul, csupán a bőrbe áramló melegségből érezni az érintést. Milyen érzés félreértésből várni valakire. Rossz időpontban menni egy találkára. Hiába várni valakire. Nem találni egy keresett utcát. Rossz megállóban leszállni egy villamosról, eltévedni egy aluljáróban, eltéveszteni az emeletet. Milyen azt gondolni, hogy a tárgyak minden érintést megőriznek, még a rávetülő árnyékok nyomát is, és ettől szilárdak. Milyen fölébreszteni valakit, fölé hajolni, és szótlanul rápillantani. Megérinteni a karját, szólítani. Szűrt fényt engedni a sötét szobába, és közben halkan dúdolni. Vagy valakinek ajtót nyitni és egy mozdulattal kitárni az ajtót. Az ajtónyílásban maradni vagy azonnal hátralépni. Milyen fölszállni egy esti metróra és figyelni a sötét ablakok üvegén tükröződő utasok árnyékát. Milyen visszatérni a születés helyére. Visszatérni oda, ahol elveszett vagy megkerült valami, vagy ahonnan nem tér vissza senki. Milyen beleolvasni a mellettünk ülő, széttárt újságjába, nyitott könyvébe, noteszébe. Kihallgatni egy visszafojtott beszélgetést. Belesni a ruhák nyilásain.

Figyelni a környezet tárgyain hagyott nyomokat. A tárgyakon körkörösen befelé fölszáradó párafoltokat. Az anyagok gyűrődését. A léptek nyomát a talajon, a vizes aszfalton, a hóban, a homokban.

Érezni a kiáramló lélegzet súlyát, melegét, illatát.

Megriadni egy váratlan árnyéktól. Az árnyékából ráismerni valakire. Átlépni vagy kikerülni egy árnyékot. Átsétálni rajta, keresztezni saját árnyékunkkal.

Utánasietni valakinek, mint egy rég nem látott ismerősnek. Utánasietni egy ismerősnek hitt idegennek.

Lépcső alján ülni, és nézni a lépcsőn fölfelé menőket. Ahogy a lépcső tetején eltűnnek, mint becsukódó könyvben a kihajthatós figurák. Vagy azt képzelni, hogy átváltoznak, mire fölérnek. Madárrá válnak és elrepülnek. Macskává válnak és elszaladnak. Labda lesz belőlük és elgurulnak. Porrá lesznek és szétszórodnak.

Figyelni a kávéházi tükrökben némán diskuráló, olvasó, kávét szürcsölgető vendégeket. Az ajkak mozgását. A száj körüli ráncok játékát. A meg-megvillanó fogak fehérjét. A tükör üvegében megnyíló, lecsukódó szemeket. A csészéket tartó ujjakat. Az előrenyújtott fejeket, a csücsörítő ajkakat, a csőrként előremeredő orrokat.

Benézni a házak fedetlen ablakain. A sötét, üres szobákba. Lopva figyelni a lassított némajátékokat. Követni ablaktól ablakig a láthatatlan nyílásokban áthaladókat.

Észrevétlenül utánozni mások mozdulatait. Fölvenni a másik lépteinek, légzésének ritmusát.

Hirtelen beleszeretni egy mozdulatba. Egy parányi gesztusba. Egy ín rándulásába.

Figyelni az áruházi pultokra kiszórt tárgyak között válogatók mozdulatait. Az egymást keresztező karokat, az ujjak között hullámzó anyagokat. A kezeket, ahogy hirtelen megemelnek vagy elengednek valamit. Az egymást érintő mozdulatok véletlen, röpke találkozását.

Letelepedni egy múzeumi kiállítóterem pamlagára, és figyelni a képeket szemlélők fejtartását, ugyanazzal a fejtartással.

Ismerős hangokat hallani egy üres szobából. Elsurranó léptek árnyékát látni egy ajtó alatti, világos résben, egy üres lakásban. Hallani vélt csengőszóra ajtót nyitni. A nyitott ablakhoz lépni, mintha valaki a nevünket szólította volna. Várni valakire, aki nem érkezik meg. Visszainteni egy nem nekünk szóló intésnek.

Kutyaugatást hallani emlékezetünkban. Üres utcán, hátunk mögötti sustorgásra megfordulni. Rányitni valakire, aki magában dudorászik. Visszakérdezni az álmában beszélőnek.

Víz tetejét tenyérrel érinteni. Vízre engedni könnyű, ingatag tárgyakat.

Álmokra emlékezni álomban. Érthetetlen szavakra emlékezni. Elfelejtett ismerősök ismerős arcára emlékezni. Soha nem látott utcákra, terekre, A fedetlen ablak fölött elrepülő madarak árnyékát látni a szobában.

Elejteni egy tárgyat. Utánakapni valakinek. Nyúlni valaki után. Kapaszkodni valakibe. Elengedni egy testet.

Szembe menni a saját tükörképünkkel. Megütni valakit. Nekiütközni egy tárgynak.

Emlékezni az alvók légzésére. A mozdulatlan, távollévő arcokra. A lehunyt szemekre. A fej körül szétterült hajtincsekre. Az öntudatlan mozdulatokra.

Emlékezni, ahogy megnyílik egy test. Ahogy megnyílik egy seb. Megnyílnak az ajkak. Kihull egy tárgy két lap közül. Lehull egy áttetsző csepp az ajkakról.

Esőben állni, és nézni az aszfalton fölhólyagosodó esőcseppeket. A házfalakon keletkező, nedves foltokat. Az egymásba ömlő szürkéket. A megfolyt arcokat, vonásokat.

Elnyújtózni lágy, meleg homokban. Lehúnyt szemmel napba nézni. Tenyérbe mert homokot az ujjak közül kipörgetni.

Kiszűrni a pillantásból a formákat, és csak a fényeket megtartani. Érintés nélkül végigsimítani a lélegző bőrt. Átvenni az emelkedő forróságot.

Akarnád?

Egymásból és egymásba lélegezni. Kézből inni. Félrekapni a tekintetet. Vízre szórni fűszálakat. Akarnád, kérdezte az angyaltól, a hangok azonban alig emelkedtek meg, ott maradtak a fogak belső falán, az ajkakon, és lassan elszivárogtak az összezáruló száj két sarka felé.

Az angyal a nyitott árok tetején feküdt. Noha nem volt súlya, mégis rendkívül óvatosan nyúlt el a másik mellett, szinte lebegett fölötte, hogy még a súlytalanságával se terhelje az alatta fekvőket. Ragyogott fölötte a fény, de az a kevéske távolság a föld felszínétől elég volt ahhoz, hogy sem a ragyogás fényét, sem pedig sugárzásának melegét ne érezze. Szorosan feküdtek, igen szorosan, de érintés nékül. Az angyal résnyire nyitott szemmel feküdt a kivérzett éjszakában, és akkor mintha szólították volna. És éppen az a hang, amely a partoldalon szólította, amikor még nem volt angyal. Suttogott, a hangoknak azonban nem volt zengése. Mégis mindegyik eljutott hozzá, körüllebegték, érintették, és mindegyikbe bele lehetett bújni, el lehetett nyújtózni bennük, egészen az emlékezetig, és most már bizonyos volt benne,

hogy a másik hangját hallja, hogy hiába angyal, mégis emlékezik benne valaki. Lassan, könyökben behajlítva megemelte az egyik alkarját. A magasban egy selymesen áttetsző, fehér pontot pillantott meg. Mintha zuhant volna lefelé, akár egy hulló csillag. Aztán eltűnt egy felhőben, és amikor újra előbukkant, már látszott, hogy nem nappali, fehér csillag, hanem egy madár. Még mindig repülők magasában szállhatott, vagy nem is szállt, csupán egy helyben lebegett. Hamarosan azonban tág, majd egyre szűkülő körökben, lassan süllyedni kezdett. Ahogy közeledett, fehéren kristályosodott az alakja, és már látszott, hogy nem is madár, hanem egy hópehely. Forogva, lengve, pilinkázva szálldosott, de egyszercsak összelapult, a színét is megváltoztatta, és könnyű tollként, hintázva süllyedt tovább. Az angyal megemelte a kézfejét, és az ég felé fordította. Nyitott tenyerébe egy puha szösz ereszkedett. Mintha leheletnyi szálakból, a levegő fehérségéből szőtték volna, mégis pontosan érezte a súlyát. A szösz billent egyet-kettőt, aztán nem moccant többé, mert ott, kevéssel a föld színe alatt, nem volt semmiféle légmozgás. Az angyal a másik felé fordult, mintha meg akarna bizonyosodni arról, hogy még mindig ott fekszik mellette,

és hallgatott. Hallgatott, de hogyan szólt is volna, amikor nem volt nyelve.

Persze, hogy ott volt. Odatették, és nappalokon, éjszakákon át dömperekkel hordták rá a levegőt. És ott volt ő is, az angyal, mert leereszkedett hozzá az őszi égboltból, az avilai Szent Terézről elnevezett templom borostyánsárgára festett tornyáról. Feküdt a nyitott föld torkában, és nézte a fölötte lomhán elforgó egeket, csonthegyeket, mésztengereket, és arra *kellett* gondolnia, hogyan mondja meg a másiknak, miként árulja el neki, hogy ugyanaz hasítja a földet és az eget, ami összetartja. Ugyanazok az igék, mert csak egy grammatika létezik, nincs elkülönülés, minden egyben van. De hogyan lehetne is ez másképp, ha minden a ránézőben van, minden a ránézéssel keletkezik. A fűszál, a kő, a hegy, a folyó, a szél, az eső, de még a hangok, illatok, érintések, érzések is, maga a föld és az ég, a néző és a ránézés is. És ha látod az örjöngést, a zivatart, látod az öldöklő angyalokat, azok mind csak szolgák, végrehajtók, üres automaták. A gonosz mindig mögötted áll. Bilincsként szorítja a tarkódat, markolja a nyakszirtedet,

hogy ne tudjál elfordulni. És hiába hunynád le a szemedet, nincs szemhéjad. Vinnyoghatsz, nyüszíthetsz, túlüvöltheted a csatazajt, akkor sem szabadulhatsz. Nézte a csillámló, csupasz testet, és képtelen volt megszólalni. Látta magát az erőlködéstől fölpumpált hassal, elkékült arccal, vízbe fúlt, fekete állatként megfordult nyelvvel, de nem volt a tüdejében levegő, hang a torkában, nyelv a szájában. Így feküdtek ott a nyitott föld belsejében, mint két, gipszbe dermedt bábu. Az egyik nyitott szemmel, az elforduló eget figyelve, a másik üres szemgödörrel, megcsavart testtel, jobb karját könyökben behajlítva, mintha nyúlna, kapaszkodna az égbe. Az angyal lehunyta a szemét, pontosan úgy, ahogy az emberek teszik, és akkor hirtelen, éles robajjal végighasadt fölötte a csend. Szerszámok csattogasát, kerekek nyikorgását, kutyák ugatását hallotta, idegen üvöltözést, és éppen fölnyitotta volna újra a szemét, de már nem tudta. Az arcára vastag, nehéz tömbökben zuhogott a sárral kevert, még sistergő oltott mész. Kínjában belemarkolt az alatta fekvő, megkelt húsba, oldalra kapott, ahol a másik feküdt, a bábu azonban már nem volt ott. Tágra nyílt, sugárzó szemmel szelte a magasban a szikrázó, tiszta levegőt, repült keletre, nyugatra, délre vagy

északra, nem tudta pontosan, csupán egyetlen pontot látott maga előtt, az avilai Szent Terézről elnevezett, borostyánsárgára festett templom tornyának csúcsát, amelyen hamarosan megpihenhet, és fejét kissé oldalra billentve, balra fordulva fürkészheti az Erzsébetváros utcáit.

Jegyzetek:
http://www.interment.de/farkaspeter/exit/jegyzetek.pdf

Fotostring:
© Group 15th November and heirs